

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végezzük.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltetnek.
Egyes száma ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők

Miért ne várnánk...

Dicsőült helyeken mennyei paradicsomban nem járnak most szebb helyeken a véghetetlen boldogságban vigadozó lelkek, mint mi itt a földön.

Dús tenyészret indul a mezőkön. Viráglombos akácfák hajlonganak a falusi kis házak felett és a nagy alföldi rónán, a nyírségen az utak mentén.

Zöld a vetés, erős haragos a buza, kötésig erő a szőke rozs és meghajlik a sárgás zöld árpanak kövér levele.

Soha se ígért még ily gazdag aratást a mező. Vajjon beváltja-e ígérését?

És mintegy álomban járnak az emberek az utcákon s mintha dicsőült helyeken volnának, úgy beszélnek az ország magaslatán, a közhelyeken, törvényhatóságok székein, utcákon és házi tűzhelyeknél.

Ugy tetszik, mintha mindent elértek volna és mindent elnyertek volna, vagy mindent megfognak nyerni.

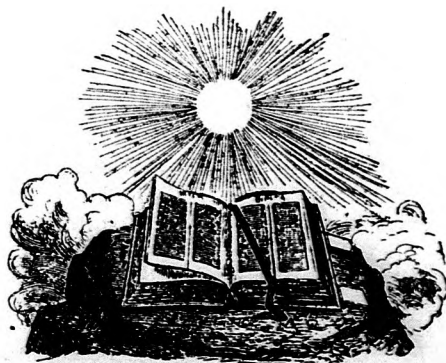
Egyszerre feledékennyé, hiszékennyé, mindent látókká és mindent várókká lettek az emberek, kik előtt a lehetséges, már meg is van téve, a lehetetlen pedig megtörténik.

Boldog Isten mi lesz e világból, ha reménye zöldjét ismét szárazság perzselendi, gazdag virányait csapás hervasztja el, hite és minden várása megcsalatozik. És mi lesz belőlünk is és az Ur egyházából, iskoláiból, lelkészeiből és tanítóiból, kik mindnyájan nagy vágyakozásokkal vagyunk eltelve és a napokban a nemzeti életben is kinyitott tavasztól intézményeink megépülését, az evangéliom gazdag aratását magunk és mások sorsának jobbrafordulását reméljük.

Mégis miért ne várnánk és miért ne remélnénk? Virág nélkül nincsen gyümölcs és tavasz nélkül nem jönne el a nyár. Azután meg ígérte is adatott nekünk dicsőült helyek és mennyei paradicsomok felől az égből is és a földön.

De vajjon már a megígért-é a mostani? Annál inkább várjuk az igazit, miért ne várnánk?

* * *

Tavaszi munka.

Tavaszi munka a takarítás, határrendezés szerbe-számba vétel, szántás, vetés és gyeptörés.

Ilyen munkálatokat végeznek az egyházmegyék, a midőn meghallgatják az esperesek jelentéseit, kiegészítik a vezetők soraiban beállott hiányokat, intézkednek az egyházak és az iskolák ügyeire nézve. Ilyen munkálatot végez az egyházkerület is, midőn a maga bizottságai útján (és oh mily számtalan van neki) gyűjti, szűri, rendezi, előkészíti az anyagot, melyből a tavaszi közgyűlések tárgyait előállítja, a tervezeteket megbirálja és megalkotja, a szántás magvetés és gyeptörés munkálatait végezi.

Odakint a természetben most áll pompájában a gyönyörű tavasz. Azt mondják a gazdák, hogy régen nem volt ilyen gazdag és sokat ígérő a mező.

Elég szépen mutat az egyházmegyék és a kerületi bizottságok munkálataiból kibontakozó kép is.

Az érmelléki egyházmegyében és másutt bajok is akadnak. Aggodalmat kelt itt-ott a gyülekezetekben jelentkező viszály és némely üres helynek a betöltése. De e bajok egyetértéssel, szeretettel és okossággal mindenütt meg orvosolhatók, a viszályok lecsillapíthatók és azoktól a kik a kidölt nagyok helyébe lépnek, nincs jogunk kevesebb szolgálatot várni és venni, mint elődeiktől.

Különösebben megnyugtató a mi a magvetésre és a jövő előkészítésére nézve történik.

Egy esztendeje, hogy a nagyobb arányú kezdeményezés a debreceni egyetem ügyére nézve elhalasztott.

A nagy eszme azonban nem halt meg még, csak aludt, és mint a vetés a hótakaró alatt csendesen növekedett és erősödött.

Különösen szép és gazdag a mező, mit az egyetem vetése egyik-másik egyházmegyében mutat.

Az elsőség most a nagybányai egyházmegyéé, hol magában Nagybányán több mint 3000 k. újabb adomány gyűlt be az egyetemre s a mely megyében az egyes kis egyházak is vetekedve hozzák áldozataikat.

Sajnos, hogy ez áldozathozók között az egyházmegye életében szereplő, vagy a földjén uradalmat vett nagy birtokosság nevei nem igen szerepelnek. Higyjük, hogy csak eddig, mert a hol a kicsinyek is lelkesednek, lehetetlen hogy a nagyok is érintetlenül maradjanak. Mindazonáltal ez a körülmény jellemző az egyetem ügyére nézve. Nem csak felülről várhatni ennek megépülését, hanem alólról is. És pedig nem csak Nagybányán, hanem a többi helyeken is. Az egyházaktól azok lelkészeitől az alföldi városoktól és azok polgáraitól és azok között Debrecen városától.

E nagy város áll természetszerint első sorban s hogy nem akar utolsó lenni megmutatta azzal is, hogy az általa alapított I. és II. böl-

TÁRCA.

Adatok a protestáns tábori lelkészség történetéhez.

A vallás szabadgyakorlata törvénybe van iktatva, de ez nem azt jelenti nálunk, hogy a protestánsok a katolikusokkal teljesen egyenjogúak. Különösen a hadsereg katolikus jellege nagyon ki van fejezve. A zajos urnapi körmenet fényét a katonaság emeli, a protestáns vallásu ujoncok fölesketése tábori mise keretében történik.

Még a XVIII század végén a protestáns vallásu katonák vallási gondozására nem gondolt a kormány. A Mariánum Regnumban hogyan tarthatták volna ezt megengedhetőnek. A protestánsok I Ferenc alatt a Napóleon elleni háborúk alatt, a mikor a nemzettől folytonosan katonákat kértek, felhasználták az alkalmat arra, hogy ezen sérelemre a kormány figyelmét felhívják.

A tiszáninneni egyházkerületi gyűlés 1803-ban elérkezettnek látta az időt arra, hogy a protestáns vallásu katonák érdekében fölemelje szavát, 1803 febr. 22-én kelt levélben irt a tiszántuli egyházkerületnek, hogy a királyhoz folyamodni kellene az iránt, hogy a hadseregben protestáns tábori lelkészeket rendeljen. Azzal kellene kérést indokolni, hogy a protestáns ifjak könyeb-

ben lennének katonákká, ha a király a capitulációhoz még azt is hozzá adná, hogy a hadseregben protestáns tábori lelkészek is lesznek." A tiszántuli egyházkerület ezen levélre vonatkozó határozatában kiemeli, hogy a jelen körülmények közt a protestáns vallásu katonák számára tábori lelkészek megnyerése iránt kevés a remény, mindazáltal ilyen irányu kérvény beadásához hozzájárulnak.¹

Az ügyet mindenik egyházkerület fontosnak tartotta s ilyen formán az 1804 február 20-án tartott pesti conferentia (konvent) elé került. A conferentia elhatározta, hogy a királyt meg kell kérni, hogy a hadseregben protestáns vallásu katonák számára úgy a békében, mint a háboruban evangélikus predikátorokat alkalmazzanak, a katonai árva gyermekeket az evangélikus vallásban neveljék.²

A protestáns tábori predikátorok ügye azonban csak nem haladt előre. De a protestáns egyház vezető férfiai nem ejtették el a felvetett eszmét, s a mint csak alkalom kínálkozott annak előbb vezetésére, rögtön előállottak vele. Ilyen alkalom kínálkozott 1809-ben, a mikor a magyar nemesi insurrekciót fegyverbe szólították Napóleon ellen. Az 1809 február 13-14-én tartott pesti conferentia, melyen a nyolc egyházkerület (ág. evangélikus és református) követői voltak jelen, a kérdést ismét felvetette s rövid uton úgy oldotta meg, hogy minden folyamodás

¹ Tiszántuli egyh. k. j. k. 1803 évi 59 p.

² U. o. 1804 évi 24 p.

csészeti tanszék céljaira egyelőre szükséges évi 10,000 korona átalányt folyósította és megmutatja a főiskolára és egyetemre hozandó más nagy áldozatjaival is.

A kinek sok adatott, attól sok követeltek. Sok áldozat Debrecen városától is, de ez áldozatok nem esnek hiában.

Ime az Igazgatótanács elhatározta a Debreceni I. II. bölcsészeti tanszék betöltését és a Debreceni Főiskola bölcsészeti szakán egy magyar irodalmi és classica philologiai tanszék felállítására a szükséges előkészületek megtételét.

Még mást is elhatározott az Igazgató Tanács, a dadaí birtoknak parcellázás útján való értékesítését. Ez a munka gyeptörés, gazdaságilag nem jövedelmező parlagok értékesítése, melyet szükségessé tesznek az okos gazdálkodás követelményei és a haladó idő szükségletei.

Ezek a szükségletek naponta nőnek.

A főiskola közszükségleti alapjának számadásai alig számbavehető jövedelem felesleggel záródnak. És mégis sajátságos. Az a tanárság, mely évtizedek óta sokkal kevesebb fizetés mellett dolgozik, mint a hasonló alkalmazásban lévő állami tanárok és más tisztviselők és a melynek az egyházkerületen többször biztatás adatott fizetésének egyenlősítésére nézve, nem ezen ígéreteknek beteljesítését forszirozza első sorban, hanem a tanítást és képzést, az iskola versenyképességét előmozdító új tanári állások szervezését és a szerencsétlen főiskolai szolgák fizetésének emelése mellett kardoskodik. A mi-

dőn minden ilyen állás felállítása és ilyen kiadásnak költségvetésbe vétele megnehezíti a fizetésrendezés kivitelét, ez a jelenség elég figyelemreméltó és eléggé megnyugtató a jövőre nézve is, a mely Isten után gazdag aratással biztat, de mindnyájunktól erős lelkes munkát hitet és önfeláldozást követel.

Dr. Ferenczy Gyula.

A debreceni református Kollégium története adattári alakban.

(71. Folytatás.)

E VII-ik törvény czime „*Iskolai Törvények*“ a reformátusok *debreceni iskolájában* felsőbb tudományokat hallgató tanulók számára (1862. 8. r. 20. l.) Először használtatik a czimben „a hely. hitvallások“ helyett: a „reformátusok“ nevezete. Az 1845—1862. közti nagy változások után ez az első törvény, mely az önkormányzat korában körültekintőleg állapított meg s az újabb kor lehetét hordta magán. Első szöveg, mely beosztásánál fogva mellőzte az eddigi törvények két fő szakaszra „egyetemes“ és „különös“ törvényekre osztását. Felosztatik I—XI. szakaszra, mindenik külön cikkekkkel vagy pontokkal. Részei: I. szakasz „bevételek“ 1—8 cikk. Az akadémiába lépőkre nézve a felvételi vizsga mellőztetett kifogás alá nem eső bizonyítvány felmutatása esetén; a hitani 2-ik évfolyamon felől senki nem vétetik be. A beiratkozásra a tanév kezdetén 8 nap tüzetett ki; e határidőn túl 8 napig tanárkari engedéllyel, még további késés esetén superintendensi engedéllyel lehető a feltétel és be-

mellőzésével az insurgens katonákhoz regiment predikátorok rendelését kimondotta.¹ Ezen időhöz és alkalomhoz kötött rendelkezés semmi nagyobb jelentőséggel nem bírt.

A hadi kormány 1834-ben ismét ideglenes jellegű intézkedéssel tett próbát. A király 1834 márc 26-án leiratot intézett ezen ügyben Revicky Ádám udvari főkancelárhoz, ki ennek alapján ápr. 26-án kelt levelében a tiszántuli református egyházkerület főkurátorához fordult. A királyi leirat rendelkezett, hogy a velencei királyságban szállásoló több magyar ezred protestáns katonáihoz egy református és egy evangélikus lelkészt kell küldeni. A kijelölt lelkészek a megkivántató nyelvekben jártasok legyenek, a tábori lelkészek évi fizetése 600 frt. A tábori lelkészek állása azonban csak ideglenes és csak addig alkalmazandók, a míg a hadak ott maradnak. Fizetésüket a hadi kincstárból kapják, ott kell őket elszállásolni, a hol legalkalmasabb. Kinevezésöktől Veronába érkezésökgig forspontot és napdíjat kapnak a hadi pénztárból. Kéri tehát az udvari főkancellár a tiszántuli ref. egyházkerület főkurátorát, hogy ajánljon olyan férfit ezen állásra, a ki ellen semmi kifogás nincsen.²

Az egyházkerületi gyűlés tagjai nem számítottak a kormány ilyen természetű figyelmére, minden előké-

szítés nélkül jött a fordulat, miben mindenesetre az 1825-iki évet követő országgyűlések liberalis irányának volt nagy része. Hogy azonban ez a kívánalom élt a protestánsok szívében, s hogy a nyert engedménnyel meg nem elégedtek, s hogy a protestáns tábori lelkészi intézmény létesítésére ezután fokozottabb mértékben irányították figyelmüket, azt csak természetesnek találjuk. Mint az egyházkerületi gyűlés határozata mondja: „Örömmel fogadja az egyházkerület mint kezdetét azon közkívánat teljesedésének, hogy a vallásosság és a fegyverviselők erkölcsisége előmozdítása végett s a szabad vallásgyakorlat természetével egyezően állandóan rendeltessenek a magyar ezredrehoz evangélikus egyházi szolgák.“ Mivel a protestáns tábori lelkészi intézmény egészen új volt, arról is gondoskodni kellett, hogy a tábori lelkészek számára a katonaság különleges viszonyaihoz alkalmazott szabályzatot dolgozzanak ki. Ezért a tiszántuli egyházkerület kimondta, hogy a többi egyházkerületekkel közösen választják a református tábori lelkészt, s együtt állapítják meg az isteni tisztelet módját és formáját. Abban is meg kell állapodni, hogy a kinevezendő káplán melyik egyházkerülethez tartozzék, s ezt a kancelláriával közölni kell. Ugyancsak közölni kell a kancelláriával a „ritualéket és a sákramentumok kiszolgáltatására szükséges dolgokat.“ Azt is kijelenti a tiszántuli egyházkerület, hogy a kancelláraival tudatni

¹ U. o. 1809 évi 25. p.

² U. o. 1834 évi 140. p.

iratkozás. Alírási díj 2. o. é. frt, különbség nélkül; tandíj félévenként az 1—3 éves deákoknak 2 o. é. frt; a 3—6 éveseknek 3 frt, utóbbit a közhivatalokat nem viselő pályavégzett is tartozván fizetni. II. szakasz 1—7 §. „A tanulók polgári és erkölcsi magokviselését illető törvények“. Uj czikk benne, a 2-ik, hogy a tanuló „polgári viszonyaira, úgy a köztörvények szerint büntetés alá eső tetteire nézve a köztörvények és hatóság alatt áll.“ III. szak. 1—7. §. „Szállást, ruházatot s különösebb viszonyokat illető törvények.“ Uj benne a 6. §. az iskolai felsőség engedelmé nélkül semminemű együletet alakítani s együleti gyűléseket tartani nem szabad. (Az együletek korában ez csak korlátozás, de nem eltiltásra czéloz). Az öltözetre csak annyi van „minden jótéteményes tanuló tisztességes magyar öltözetet, fekete kalapot vagy kalpagot viseljen, sarkantyú vagy bokréta keményen tilos. (A régi magyar öltözetre visszatérés.) IV. szakasz. 1—6. §. „Tanulást illetők“. A hallgatandó tudományokra nézve a megállapított rendszerhez alkalmazkodás itt is érvényben tartatik. Mellőztetett a leezkeorák látogatásának esküdtek által való névsor olvasással ellenőrzése, az a tanárok dolga. Minden fél év végén a szigorlat tétel köteleztetik s csak azután jelenhet meg a közvizsgálatokon; mert az e. kerületi gyűlés 1862. (ápril. 18.) az év végén tartandó nyilvános *közvizsgálatokat* visszazállította az akadémiába is, tehát szigorlat mellett kötelezővé tette. V. szakasz. „Vallásosságot illető törvények“. Átvéve változás nélkül a korábbi törvényből. VI. Szakasz. „Különösen a jótéteményesekre vonatkozó, templomi szolgálatokat és ünnep követségbe járást illető törvények“. 1—6. §. Az 5-ik és 6. §. (a korábbi XXIX. és XXX. t.) az ünnepi és templomi szolgálat teljesítésnél a „törvény szerű öltözködés“ kitételt alkalmazza. VII.

szakasz. 1-11. §. „Bentlakásra vonatkozó törvények“. A lakszobákba osztást a senior tiszte; ő nevez ki (ez új) a szobák jó karban tartására *szoba elsőt* a bentlakók közül mint közvetlen felügyelőt, kinek tiszte előírva. A főiskola ajtaja télen 9, nyáron 10 órakor záratik, azontuli kimaradás 3-ik izben a bentlakástól megfosztást vonván maga után, ha engedély nincs. A szolga gyermekeket, a szolgálatokkal élni kívánók egység szerint jutalmazni tartoznak (uj pont). A kunyhók lakóira is kötelezők ezen pontok. VIII. Szakasz. 1—21. §. „Felügyelést és végrehajtást illető törvények“. Az esküdt felügyelők száma 15-ben állapítva meg (tehát a korábbi törvény megújítva), őket most is kellővizsgálat letétele után a tanárkar nevezi ki; a legközelebbi felvigyázói ők a tanulóknak. Az esküdtek közül a tanárkar nevezi ki a seniort és contraseribát, kik latin nyelven készített munkával foglalják el hivatalaikat. Az esküdt felügyelők *összeirási gyűlésbe* hívása a contrascriba tiszte, elnök a senior, minden héten tartatik; s a jelentések nyomán a vétségek szerint az *idézési* névkönyv megállapítása az ő teendője (tehát a régi jog érvényben maradt). A két törvénytörvények visszazállított a régi módon; a felső törvénytörvényeken a főiskolai gondnok elnöksége a megszabott esetben szinte vissza állt (így az önkényuralom alatti hiány eltörölve). IX. szakasz. „Iskolából kilépés“, két sor. X. szakasz. „Temetésre járó tanulókat illető törvények“. XI. szakasz öt pont. (Uj szakasz) a magán tanításról.

A *magántanítást* Balogh Péter kezdeményére az e. kerület 1858. (sept. 27. 13. sz.) mint régi intézményt visszaállítandónak ítélte, mint „mind a növendékekre, mind a gymnasiumból már kikerült felsőbb tanulókra nézve igen czélszerű intézményt“, a mi módon életbe léptetésére a tervjavaslat készitést a két

kell, hogy ha az egyházkerületek által ajánlott egyént nevezi ki, azt ellátják állandóan utmutatással és az istentisztelethez szükséges eszközökkel. A tiszántuli egyházkerület a maga részéről javaslatba hozza Nagy József debreceni káplánt és Kalmár Istvánt, ki nem régen volt kollégiumi senior.¹

A református táborig lelkészi állásra a kormány nem a tiszántuli egyházkerület által ajánlottak közül nevezett ki, hanem Harsányi Sámuel nyerte el ezen állást, a ki még 1843-ban is, tehát kilenc éven át viselte ezen hivatalt. Ekkor azonban „a lombard velencei királyságban levő magyar ezredek református táborig papi állásáról“ le akart mondani, mert hazájába akart visszatérni. Ezért 1843-ban a tiszántuli egyházkerületi gyűléshez folyamodott, hogy neki, ki már kilenc év óta szolgál Olaszországban, valami rendes papi állást juttasson. Az egyházkerületi gyűlés a kérést méltányosnak találván, Harsányi Sámuel az egyházmegyék figyelmébe ajánlotta.²

A helytartótanács 1844 március 1-én kibocsátott rendelete bár ismét ideiglenesen, szabályozta a protestáns táborig lelkészek jogait. E szerint a Lombardiában alkalmazott magyar ezredek táborig káplánjai vagy nyugdíjat vagy végkielégítést nyernek bizonyos idő múlva. Ha ugyanis a táborig lelkészek szolgálata 15 év előtt megszűnnék s így őket ell kellene bocsátani, ha nem büntetésből történik az elbocsátás, akkor egy évi fizetést mint végkielégítést kapják. Ha szolgálatuk 15 évnél tovább tartana, akkor az a táborig lelkész, a ki már legalább 15 évig szolgált, és szolgálat képtelenné vált az állami kincstárból 150 frt. nyugdíjat kap.¹

Az egyházkerületi gyűlés a helytartótanács rendeletével nem volt megelégedve, mert a fokozatosan gyarapodó liberális szellem hatása alatt már azt sürgette, hogy minden magyar ezrednél alkalmazzanak protestáns táborig lelkészt. Sajnálatát fejezte ki az egyházkerületi gyűlés, hogy a mikor protestáns táborig lelkészi állás szervezését megkezdték, azt csak ideiglenes intézménynek tekintették. Különben az egyházkerületi gyűlés elrendeli, hogy igyekezni kell, hogy ha saját költségén is, de a református vallásu katonák legalább is évenként egyszer urvacsorában részesüljenek.²

A következő években is foglalkoztatta az egyházkerületi gyűlést a táborig lelkészség ügye. Lassanként egyes várakban elhelyezett katonaság részére követeltek táborig lelkészeket, mert egyes nagyobb városokban és várakban vagy helybeli, vagy valamelyik legközelebbi református lelkész teljesíti a katonák mellett a lelkészi szolgálatot. A hódmezővásárhelyi lelkészek 1846-ban panaszolták, hogy ők Szegeden teljesítenek ilyen szolgálatot a protestáns vallásu katonák számára, épen azért kérétek az egyházkerületi gyűlést hogy a főhadi kormánynál eszközölje ki protestáns táborig káplánnak Szegedre való kirendelését. Sőt mivel ugyanilyen állapotok vannak Aradon, Temesváron, Zimonyban, ezen helyekre is kérjen protestáns táborig káplánokat. Az egyházkerületi gyűlés a hódmezővásárhelyi lelkészek kérését és indítványát magáévá tette, s elrendelte, hogy adatokat kell beszerezni arról, hogy a többi várakban hogyan kezelik a protestáns katonákat.³

A protestáns táborig lelkészség ügye 1848 előtt ennyiben maradt. Egy félszázadig lefolyt küzdelem után is a kezdet kezdetén voltak. **Dr Barcsa János.**

¹ U. o.

² U. o. 1843 évi 282 p.

¹ U. o. 1844 évi 216 p.

² U. o. ³ U. o. 1846 évi 333 p.

tanárkarra bizta. (stb. jk. 1858—9. 202. és 1860—61: 37. sz.) Az 1861-ben behozott és kiadott nagy *Tanterv* által a gymnasium négy alsó osztályára nézve a „magán oktatás” (institutió privata) visszaállított oly módon, hogy ezen oktatás a régi gyakorlat szerint a felsőbb tanuló ifjakra bizatik, a növendékek (elemi és polgári és gymnasiumi 1—6. osztálybeli) évi frnyi mérsékelt díjt fizetnek; a tanítás a gymn. tanárok felügyelete alatt tartatik. A magántanítók és tanulók kiosztása 1862. októberben megtörtént, a *névsor* meg van örökítve az akad. tkar jegyzőkönyvében (1862—63: 81. sz.) 40 kis csapat alakult 40 deák vezetése alatt, rendszeren hét tanítvány volt egy-egynek oktatása alatt; a tanítás órája délelőtt 10—11-ig; rézzint osztálytermekben, részint az egyes lakszobákban, sőt kunyhóban, ha a tanító ott lakott. A magántanítók közül felemlítjük: Dombi László Nagy Imre 3 th.; Biró Pál, Tabajdl Lajos 2 th.; Baráth Ferencz, Nemes László 1 th.; György Aladár és Krucsó Lajos 3 bh.; Ádám András 2 th.; Farkas Sándor 1 jh., Géresi Imre, Kassai Sámuel és Zagyva Imre 2 bh. tanulókat. A kísérletképen felelesztett ez intézményre vonatkozó szabályok foglaltattak törvénybe; az 1 éves bölcsészeten felüli deákokra kötelezőleg.

Ez újabb törvényben is meg van tartva a *börtön* büntetés kártvázás, korcsmázás, bejelentés nélküli távozás, idézésben meg nem jelenés 2-odszori esetében legfelebb 9 óra időre.

(Folyt. köv.)

Balogh Ferencz
hittanár.

Baráth ellen való védelmünkre.

Baráth Imre m.-ittebei lelkész a Debreceni Prot. Lap april 21-ik számában megjelent: „Bánati levél a baptistákról stb. c. cikkében mint szilaj mén száguldt és gázolt keresztül kasul tisztes élőkön és becsületben megholtokon és csudálatos, mikor a végére ér, nem azt mondja „fogjátok meg, hanem ezt védjétek meg. Valóban érdekes egy műfaj nevezett lelkész ezen első irodalmi fellépése, ki annyionkat megvág.

Hadd mondjak azért én el védelmünkre egyet és mást. Legelőször is a magyarittebeiek védelmére irhatom, hogy koránsem olyan borju nép az, mint bemutatva vannak. Hisz ez a nép egy tanult, sokat utazott járt, kelt nép.

Az a hirök hogy mind fiskális. Valóban mondhatom is, hogy értelmi képességök egy cseppet sem áll alantabb más mivelt paraszt népünknel. Püspököt lehet hogy mind, an nem láttak, de nagy részök ezt is látott 1891-ben Nagybecskereken Szász Károly személyében, hová akkortájt a templom szentelésre seregestül jöttek, és láttak 1896-ban Nagyikindán, hol lelkészükkel az ott látogatást végzett Kiss Áron püspök urnál tisztelegtek. Esperest azonban már mindnyájan is láthattak és pedig többször. Mert boldogult Szabó János esperes három izben is volt náluk. Egyszer maga, másodsor az én, és harmadszor Szeremley Samu lelkész kíséretében.

Dombi esperes úr igaz a mult évben volt először ott és pedig azért mert az első évben a lelkész kérte, hogy bejelentett kanonika vizitációját halassza el, mert neki ép akkor orosi rendeletre Ruzsante fürdőbe kell lenni. Második évben pedig reám és Fekete lelkészre

bizta Bánatban az esperesi látogatást s mi végeztük is. Boldogult Mészáros lelkész védelmére irhatom, hogy Itteben annyi baptista és nazarénus mennyit lelkész említ nincs. Baptista egyáltalán nincs. Nazarénus pedig van több m.-ittebei református és nazarénus előttem tett vallomása szerint 80—legtöbb 100.

Nem tudom elképzelni mire jó e megnyitás? Ha csak arra nem hogy e számba beférhessenek az ezután leendők is, melyek pedig mint a cikből látjuk utban vannak a pirongatás folytán boldogult Mészáros lelkészről különben irhatom hogy a keresztyén életével tisztes papi maga viseletével oly papi tekintély tőkét hagyott hátra melyből utóda fél ember öltön át megélhet. A lelkészi belterjedelmes missiói munkásság hiányait érezte s a nazarénusok ily mérvű elterjedését is ennek tulajdonította de én már öreg levén szokta volt mondani, nekem is gyermekeinek is nem változtathatok rajta, nem kezdhetek új munkát. Kezden utánnam majd más. A Kis Tükör derék szerkesztője védelmére irhatom hogy neki nem csak joga, de kötelessége is megirni azt hogy valamint kétféle nép van hívő, és hitetlen úgy 2 féle lelképásztor is van fájdalom hogy így van hívő és hitetlen. Azonban ezt neki nem csak lapjában kellene hangoztatni de a theológiai tanszéken is (Hiszem is hogy teszi) sőt a theológiai vizsgákon is és nem volna szabad hitetlen embernek lelkészi bizonyítványt adni. De ha már addig helvét hitvallásunk szerint a senioroknak espereseknek kötelessége (l. 18 r. 17 §) szorgalmasan vizsgáldni ez egyházi szolgálk tudomány és élete felől. Meg kell a senioroknak fedni a hibázókat, és vissza kell vinni a jó utra ha meggyógyíthatok vagy pedig le kell tenni hivatalokból és mint farkasokat el kell üzni az igaz pásztoroknak (tehát a helvét hitvallás is külömbseget tesz a pásztor és pásztor között) az Urnak nyájától. Mert ha hamis tanítók semmi módon nem kell őket szenvedni Ugyancsak ily Szellemben rendelkezik egyházi törvényünk is, midőn a püspöknek espereseknek kötelességévé teszi felügyelni arra hogy templomi szószékeinkbeu egyházunk tanai hirdettek-e vagy nem.

Tehát Baráth lelkész szerény meggyőződése, hogy a felettes hatóság is csak lelkész erkölcsi életébe szólhat bele, de hitét bírálat tárgyává senki nem teheti csak a mindentudó Isten, nem ép magyar református igazság. Csak az kár hogy helvét hitvallásunk és egyházi törvénykezésünk ide vonatkozó rendelkezéseinek nem szereznek érvényt püspökeink De azért az megvan és az egyház gyakorlatba is veheti mint Németországban Koblenben és a hol legközelebb hitelensége miatt elmozdítottak egy lelkészt állomásából.

Egyházaink züllesének egyik oka a lelkészek hitére vonatkozó hiányos felügyelet és némely lelkésznek e felügyeletről való sekélyes gondolkodása is.

Magam mentségére annyit irhatok, hogy azt mit én e becses lapok hasábjain irtam hogy a lelkész életében is lehet indokot keresni és találni a nazarénusok és baptisták terjedésére szépen megvilágosítva látom Baráth lelkész cikkében. Ime ő maga mutatja be hogy készül az egyháztól való elidegenés, a szektába való átmenet. A fiatal lelkész pirongatja, dorgálja az öreg presbitert, mit az megsokalva így szöll, ne piron-gasson, mert baptista leszek. Csak folytatni kell a lelkésznek ez eljárást és esetleg még törvényesség terére is vinni ily dolgot és mindjárt lesz egy sectarius utánna másik és harmadik.

Hogy egyébként nem minden lelkésztársunkk ért

egyed Baráth lelkéssel, sőt némely közlők cikke nagyon jó ciknek találta, álljon itt egyházmegyém egyik fiatal, tanult és hivatása magaslatán álló derék jellemes lelkész társam hozzám intézett következő sora. „Engedje meg hogy kifejezzem szerény elismerésemet. Hogyan védekezzünk a baptisták ellen c. soraiért. Számból vette ki nagytisztelütéséged a szót. Ugy kerestem a mult heti debreceni lapban ezeket a gondolatokat! Most örülök hogy mégis volt valaki, illetékesebb a ki kifejezte őket itt.“

A levelet író ugynevezett nagybecskereki egyháztag védelmére irhatom 1. hogy a levelét ő udvariasságból szivességéből elismerésül írta az ő módja szerint 2-or hogy ez csak a hatás kedvéért van nagybecskereki egyháztagnak feltüntetve mert hisz azt jól tudja Baráth lelkész ur hogy a kérdéses levél író Pénzes Mihály gírodai lakos temesvári egyháztag. Ez pedig nyílt egyenes elenkező irányban fekszik mint M.-ittebe Nagybecskerek.

A vég conclusiot azonban magam is elfogadom. Kéressenek fel kiváló világi embereink s hozzá kiváló egyházi embereink is, mert én mint e kétfajta embereink megbecsülését hirdetem és mivelem hogy jövődö zsinatunk alkalmával vegyék törvénybe ezt ha már a 9-ik parancsolat nem elég, a mit Baráth lelkész követel, hogy egyik lelkész a másikat sem szóhan sem írásban semmivel ne vádolja mert magam is kezdem észre venni, főleg mióta új szomszédom van, mit Baráth lelkész ekként fejezett ki cikkében a collegialis és rendszerint abból áll közöttünk hogy egymás ügyeit bírálgatjuk hozzá tehetvén hogy hiba kereső módon.*

Szalay József
ref. lelkész.

A debreceni biblia költségei.

— Adalékok Komáromi Cs. György bibliája történetéhez. —
(Folytatás.)

A felsorolt tételek között csak három kisebb összegű van, amelyeknél kétség merülhet fel, hátha nem a bibliák költségeihez számíthatók. Ezek: az 1721. ápr. 21. 1726 jan. 6. és dec. 10. történt fizetések. De mint-hogy az ellenkező sem bizonyítható és minthogy Debrecen ugyanazon időben sem a számadó könyvek sem egyéb feljegyzések tanúsága szerint más ügybeli üzleti összeköttetésben nem állott a Ross házzal: bátran fölvehetjük ezeket is a bibliák számlájára.

A második csoportbeli kiadásokat ismét két részre osztjuk; olyanokra a melyek főtétlenül a bibliák kiszabadítása érdekében merültek fel; és olyanokra, a melyek csak részben vagy csak valószínűség szerint terhelik ezt a kegyes vállalkozást. Az előbbi kiadásokról ha nem mondják is meg minden esetben a számadások, mi végre fordítottak, de több körülmény egybevetéséből megállapítható, hogy ezeket is a bibliák okozták. Az utóbbiaknál hol nyilvánvaló a cél, csak hogy más rendeltetésű költségekkel egy összegben szerepelnek, anélkül hogy csak megközelítőleg is kiválasztható volna a bibliákra eső százalék; hol pedig egyedül több-kevesebb alappal bíró feltevés sejteti, hogy ezuttal is a szent könyvekre fordított költséggel találkoztunk.

A második csoportbeli kiadások tehát imígy alakulnak:
1719. febr. 3. Nemz. Baranyai Mihály (se-

* Félő, hogy a collegialitást ez az éles viszontválasz se igen fogja szolgálni, melyhez különben ironak joga volt. Szerk.

nafor) urnak bécsi utjára 100 körmőcezi aranyakat, költségre ismét hatszáz forintokat ¹⁾ m. frt.	1100
1719 máj. 10. Kecskeméti András (notárius) és Lévai István (senator) uréknak kalocsai utjokra szent bibliák dolgában ²⁾	60
1719. máj. 30 Maróthi György (senator) uramnak duklyai utjára ³⁾	100 fr
1719. jun. 9. Simár Mihály Herczeg Gergely duklyai utjára	18 „
1719. jun. 19. N. Dányádi János (senator) és Maráthi Gzörgy urmék kassai expeditiójára	225 „
1591. jan. 19. Ugyanakkor uti költségekre is adtunk ⁴⁾	36 „
1719. jun. 29. N. Maróthi György és Eszenyi István (esküdt) urmék a szent bibliák dolgában expediatván Kassára és duklyai utjokra ⁵⁾	261 „
1720. máj. 7. N. Baranyai Mihály és Miskolczi Ferencz (senator) urmék kölesön felkért pénzzel együtt bécsi utjokra költel. ⁶⁾	2040 „ 36
1720. jul. 22-én. Dányádi János és Maróthi György urmék kassai utjokra	60 fr
1721. márc. 10. Maróthi György uramnak pesti utjára és diurnumára (a vallás dolgában tanácskozó commissió alkalmával. ⁷⁾	636 fr 26 dr.
	4536 fr. 62
1721. ápr. 25. Nemz. Baranyi Mihály és Miskolczi Ferencz urméknek bécsi diurnumakra	91 fr 62
1721. jun. 21. N. Baranyi Mihály uram bécsi utjára. ⁸⁾	582 80 fr

¹⁾ V. ö. Prot. Szemle 1891: 516 l.

²⁾ 1719. ápr. 30. „Duklyán lévén a sz. bibliák, melyeket Ross Sándor ur az accorda szerint oda szállított, pluralitate vatorum et quidem majorum végeztetik: Mint hogy ő felségétől bebo-csátatása megengedtetett, sőt parancsoltatik be hozása, munkálni keli hozzattatásában, de confrontatoria, nem pedig suppressiora hozassák be.“ (Városi jegyzőkönyv. 1719: 651 l.) Ismét: Vjkv. 1719: 666. l. Tanácsi határozat szerint a deputatusok Kalocsára egy bibliát is vittek magokkal az érsekhez.

³⁾ V. ö. Prot. Szemle 1891: 516. l.

⁴⁾ V. ö. U. o.

⁵⁾ V. ö. U. o. 517. l.

⁶⁾ 1720 ápr. 24. A tanács üléséből: A bibliák dolgában Bécsben Baranyai Mihály és Miskolczi Ferencz urmék deputaltatnak és expediatatnak. (Vjkv. 1720: 136. l.) Ismét 1720 jul. 6. a tanács és vál. hites közönség üléséből. „T. Biró ur (Komáromi Cs. György) relatiot tézen, Mlgos egri püspök ur Ó Nga Ó Felségének az arestalt neo-nyomtatott bibliák iránt minemü relatiót tett praeter-essentialem et substantialem quvad bapismus Atyának, Fiuinak és Szentléleknek nevére esrorem, a cassai universitasheli P. P. jezsuiták által censuraltatván több hat száz tetemes vétkek is találtattanak benne contra oreodoxiam fidei etc.“ (Vjkv. 1720: 191. l. Ismét 1720. aug. 11. gyűlésből: „Baranyi Mihály urmék bécsi expeditiójukról relatiot tesznek. A bibliákat nisi erga gravissimas revelsales az felséges ubvar ki nem adattya. Az bennek talált hibákat és eorokat mind guvald bapismus ad nemen, in nomine Patri, Filii et Spiritus Sancti és egyéb tetemes errorokat is atne editionem corrigaltassuk, és Tek. szepesi camarának remonstráljuk. Többeket sine consensu graescitu et annotia Suae Mattis nem imprimaltatunk sub onere confiscationis omnium bonorum fisco regio applicandorum. Az reversalisnak párfját is, melyet a felséges Cancellaria kiadott ő kegyelmeknek, lehozták. Tessek mit cselekednünk. Magok megadására nem léphettek, Hic Rodus, hic saltus“ (Vjkv. 1720: 203.) Téved tehát Földváry, midőn Lévaíró és Dányádiról írja, hogy a reversalist nem irták alá; mert az aláírást Baranyi és Miskolczi tagadták meg. (V. ö. Prot. Szemle 1891: 521. l. E bécsi utat Miskolczi Ferencz is említi a maga Naplójában így: Ezen esztendőben (t. i. 1720.) expediatattam Bécsbe Ó Felségéhez nemz. Baranyi Mihály urammal együtt, az holott szembe lévén Ó Felségével, laktunk Bécsben negyed fél holnapig.“

⁷⁾ V. ö. Vjkv. 1721: 359. Prot. Sz. 1891: 522. és Szilágyi S. Magyar Német története VIII. K. 117 kk. l.

⁸⁾ 1721. aug. 19. in Senatus et Communiatis congregativre: „A bibliák kiadatása iránt kívánt reversalis megadása muljon tovább alkalmash időkre, ha azt Religio dolgában való Commissio reasumnaltalék, haladjon.“ Vjkv. 1723: 419. l.

1723. máj. 18. Baranyi Mihály uramnak bécsi utjára. ¹	300 fr
1723. jun. 21. Kassai expeditióra Lévai István Dányádi János és Miskolczi Ferencz uraiméknak, amikor felséges urunk kegyelmes parancsolattját vitték, viatikumra. ²	50 fr
1723. jul. 2. bécsi stafétára	38 fr 79
1723. aug. 19. Kecskeméti András és Baranyi István (notarius) uraimék prágai expediojokra	120 dr
1723. kelet nélkül. Ugyan ő kegyelmek által Posonyban felvett pénzt Biró uramnak fizetük. ³	291 fr.
1723. Kelet nélkül Baranyi István uram lejövetelében Kovács Pál uram emberitül levált	120 fr

Összesen: 6140 fr 21

Ide számítjuk a debreceni ref. egyház által a meg maradt bibliák hazaszállításáért fizetett költségeket u. m.

1786. okt. 9. Kuyper urnak 55 hollandus arany Bastain urnak 19. Rhfr. 49 kr. = 256 Rhfr. 19 kr.⁴ vagyis magyar frt értékben: 307 fr 58

1789. aug. 9. A kilencz láda, melyben be voltak csinálva, kevés hijján 29 mázsát nyomot és az eperjesi szekeresnek mázsájáért 25 garasával kellett fizetni. fl. Rh. 36 kr 55 = 43 fr 86

1789. aug. 9. lerakatatáskor borra való k r²⁵ = 0 fr 30

1789. aug. 9. Steinhubel uram költsége fl. Rh. 563 kr 55 = 676 fr 05

1789. aug. 9. Ezen kívül ajándék a minapi végezés szerint 24 arany fl. Rh.⁵ 108 vagyis 129 fr 60

Összesen: 1157 fr. 39

Folyt. köv.

Zoltai Lajos

városi segéd levéltárnok.

¹ 1723. máj. 18. in fen. et Com. congregaone: Bécsben Posonyban t. fűrmender Baranyi Mihály uram választatik; assistályon Maróthi uramnak, (Jkv. 1723: 725.) Baranyi és Maróthi ugyanis már az év elején, jan. 19-én felküldettek a végből, hogy a váradi hadi pénztári hivatalnak Debreczenbe tervezett átalhelyezését megakadályozzák, amikor is discretiora 250 aranyat = 1275 frtot és uti költségül 240 frtot utalványozott kezökbe a főbiró. Baranyi ápr. 5-én haza jött; Maróthi még fenn maradt Posonyban. Most a bibliák dolgában a rátermett Baranyit ismét utánna küldik (Vjvk. 1723: 670. l. V. ö. Prot. Szemle 1891: 527 l.

² T. i. a Luxemburgban 1723 jun. 12-én kiadott királyi parancsolatot. V. ö. Prot. Szemle 1891: 526. és Magy. K. Szemle 1889: 144. l.

³ 1724. szept. 3. in generali sen. et Com. congregaone. N. Kecskeméti András és Baranyi István atyánk fiai die 19. aug. 1723 expediatván Prágában Felséges udvarhoz, retione inpetrationis novae ordinationis in negotio extraditionis Bibliorum per D. Comitem Gabrielem Autonizm Erdödi episcopum agriensem arestatorium et detentorum, Baranyi István atyánk fia die 18. dec. 1723, Kecskeméti András atyánk fia pedig die 17. aug. 1724. békével haza érkezvén, publice követségekről, relatiót tesznek (Vjvk. 1724: 108.)

⁴ A corsistorium 1786. szept. 24-én utaványozta ki a Dancz-kából utnak inditandó bibliákért a kívánt 55 hollandus aranyat; és a Varsóból szállítandókért a 19 Rh. frt. 49 krt. A nyugtát okt. 9-én Benedek Mihály lelkész állította ki és irta alá. (L. az ekklesiái tőkepénztár 1786 évi számadását. 3065. sz. csomó 70 sz. okmány.)

⁵ Debr. ref. ekklesia jegyzőkönyve 1789. aug. 30. 1. sz. Az utolsó négy tételt nem a város, hanem az egyház pénztára fizette, amely pedig éppen akkor a több rendbeli építkezésekre tett költségek miatt annyira megfogyatkozott állapotban volt, hogy 300 Rh. forintnál több nem volt benne készen, a hiányzó összeget részint az ekklesiái szegények pénztárából, részint más helyről kellett kölcsön venni, hogy a derék Steinhubel uramat kifizethessék.

KÖZÉLETÜNK.

A nagykarolyi ev. ref. egyházmegye közgyűlése.

Nagykarolyban 1906 május 1.

Szép számmal megjelent tagok előtt hangzott el az esperesi ima. Világi elnök Dienes Lajos lett, mivel egyházmegyei gondnok Domahidi Elemér ez időben esküdt meg Budapesten Báró Perényi Helénnel, ami elfogadható ok volt a távolmaradásra, összesen 22 rendes és két bírósági ügy volt jelezve a tárgysorozatban. Főbbek sorrendben ezek: egyházkerületi képviselők, (Domahidy István és Berey József) valamint az időszaki tanács tagjai maradtak az eddigiek. Ujjonnan választott tanítók közül Bara Zsuzsánna, Balla Jolán, Keszi Emma tettek le hivatalos esküt. Esperesi időközi jelentés kapcsán jegyzőkönyvi részvételtjes megemlékezés történt Ablomzy Andor királydaróci ifju lelkész és Szőke Gábor borvelyi tanító halála felett. Géresről Ladányi Endre Fertősálmásra eltávozván, helyére választatott Ujlaky Miklós nagykarolyi tehetséges s. lelkész; de a két év óta nem ápolit egyházban olyan a zavar, hogy annak eloszlására küldöttséget kellett meneszteni. Szaniszlón, a tanügy gyengesége provokált egyházmegyei beavatkozást. Számvevőszék jelentése szerint a számadások csak meg volnának, de a költségelőirányzatok késnek, nem épen megfelelők. Egym inta számadás lesz körözve, hogy a tévedések kikerültessenek s egyöntetűség hozasék be. Egyébiránt 30 nap alatt a be nem adott számadások s a költségvetések beadandók. Közpénztár rendben van s jövőre a lélek számutáni adó 1¹/₂ fillérrel kevesebb lesz, miután kerületi közigazgatási költséget nem kell fizetnünk. A gyámintézeti kamat leszállítottott 6⁰/₀-ra Királydaróc és Gebe közpénztári s gyámintézeti tartozásaikat nagy részben befizették. Olcsvaapátii kisasajátítás, Szamosszeg² erdőirtás, Krasznaszentmiklós iskola bérbeadás, domahidai földvétel helybenhagyatott. Államsegélyt nyert 4 lelkész (csomaközi, domahidai, vitkai, kaplonyi) 6 tanító s minden folyamodó egyház. Ilk templomot, torpyot renovál s adót vet ki e célra. A borvelyi lelkész és tanítónak megengedetett, hogy a kizsombékolt lápi földjeik kitisztítási költségeit 40 éves kölcsönnel törlesztessék, számítván arra, hogy így utodaik is fizetnek.

Mátészalka iskolát akar építtetni, de nem tudnak megegyezni, hogy hová? Telket is vettek, de a vételt az egyházmegye nem esősitette meg. Krasznabélteki fiók egyháznak temető adományoztatott; Fábianháza 6000 koronás kölcsönnel épített második iskolát. Sajnos Csomaköz nem tud építeni s az államosítást akarja igénybe venni. Olcsvaapátii szintén iskola építéssel foglalkozik s 7000 korona kölcsönt vesz.

Bírósági ügy kettő volt, az Olcsvaapátii régi és jelenlegi lelkész fizetés megosztása elintézése, valamint a gebei panaszok, melyek habár félig-meddig visszavonattak, de a felmerült költségek ki általi megtérítése végett le tárgyalatnak.

Ily rövid ideig közgyűlés alig tartott valaha; egy óraker kezdődött a közebed. Eltettük a királyt s a nász-utra indult gondnokunkat, kit táviratilag csak is azért nem gratuláltak, mert nem tudtuk, hol érhetné utól a szerelem szárnyain vitorlázókat. Tiszta boldogság kísérje őket hosszú életen keresztül.

Referens.

Előkészítő gyűlések.

1. Egyetemes tanügyi bizottság.

Régebben míg a kormányzat ügye patriárechalisans a rákosi gyűlések módjára intéztetett, senki se törődött a bizottságok működésével. Mindent végzett, mindent dominált a közgyűlés.

Most pedig miután a közgyűlések mint megannyi világtalan óriások tehetetlenekké lettek s kénytelenek a kisebb nagyobb bizottság kosok gyapjába megfogózkodó ügyeket szabadon bocsátani, az előkészítő bizottságok szerepe döntő fontosságára változott.

Olyanok ezek a bizottságok, mint valami óriás gyalmok, melyekkel keresztbe fogják az egyházi élet folyamát és felgyűjtik benne mindazt, ami a vízben megakad.

A hitvány dolgokat, törvény rétegeket kiválasztják a kifordított hálóból, a kövér halakat pedig biztosra helyezük.

Az egyetemes tanügyi bizottság, hogy a megkezdett képet folytassam, elsőben a bizottsági halászköszedte számba és megállapította, hogy egy-két intézetünket kivéve a tanügyi bizottság tagjainak újra alakításától elfelejtkeztek s hogy egyszerűen a lejárt mandátum daczára is a régi képviselőket küldjék be. Hogy is énnkli csak Arany busan: Törvényök nincs, boldog hiány. A bizottság ad hoc elfogadta a megjelenteket. Egyébb baj se legyen.

A mért hogy nincs is, mert a legilletékesebb a középiskolai egyház kerületi felügyelő jelentette ki berterjesztett statisztikai kimaradásában, hogy intézeteink örvendetesen fejlődnek, a tanulók száma nő, a tanítás elért eredménye javul, az iskolák tanárok helyzete biztató.

Azok, a kik most nyernek itt-ott állást, azok már boldogabb időnek nézhetnek elébe. Így tavasszal ugyan nem szokott változás lenni, de a felsőbb leányiskolák és női tanítóképzők még nem törődtek bele a classicus középiskolai rendbe és most jelentették be Hajdu Béla, Tóth Lajos (Debrecen) Mudriczné Nagy Teréz és Poszvek Irén (Szatmár) megválasztását, legyenek szerencsések!

A tankönyvváltoztatás régi átka intézeteinknek. Egyének szerint változik és nem is intézetenként. Van is alapja. Mégis jobb volna egy helyen megszabni (egy szakra többet is, hogy lehetne). Ezután szigorubb világ lesz. Be kell jelenteni mióta van használatban s bevezetve a tankönyv, a melyet kihagyni kívánnak s ki bírálta a könyvet? Az is jó lesz.

De még jobb a mi új érettségi utasításunk, melyet Dóczy készített nagy gonddal. Recriminációval kezdődik a közoktatás vezetője a miniszter ellen, ki a törvény felhatalmazását törvény ellen használja. Szép történeti befejezés után azonban csak oda jukad ki, hogy az új rendet a kerület is elfogadja. Bizony a szászok nem fogadták el és Apponyival 50%-ra kiegyeztek. Először arra, hogy a német és görög vizsga tárgy lesz náluk továbbra is, (e nélkül Német országban nem veszik fel a maturaltakat) másodsor arra, hogy nem fordítanak latinból magyarra, (a hogy az utasítás kívánja) hanem németről latinra (a hogy az ő specialis érdekeik) követelik.

Ez ellen a szatócs politika ellen, mely a magyar középiskolai oktatás egységét áttörő és a nemzetiségi iskoláknak tág kaput nyit alimime tiltakozni kell. Felfognak írni, de erőlyesen és nemesak a minisztérium számára!

Böles és okos a Dóczy többi javaslat. Az utasí-

tásban a felekezeti főhatóságra ruházott jogokat az egyházkerületi elnökség gyakorolja. A tanárikar minden tagja részt vesz az érettségi vizsgálaton. Az írásbeli két tanár nézi át stb.

Érdekes a felügyelő által bemutatott 10 középiskola részéről beérkezett vélemény. Szatmár, Békés, Hódmezővásárhely inkább miniszter pártiak, Nánás, Böszörmény, Kisujszállás, Tur autonomisták.

Lesz ezután félévi vakáció is legfeljebb 2 nap. Nagyon helyesen mind a szünet, mely lélektanilag is indokolt, (több helyen meg is adták); mind a szabályozás melynek egyöntetűnek kell lennie.

Elkészül valahára a gimnáziumnál kevesebb évfolyammal bíró tanintézetek és az állami középiskolák összevonott osztályaira alkalmazott vallásoktatási tanterv is.

Régebben kellett volna. 3 év előtt kezdték, de nem lesz baj, ha most legalább jó véget érnek benne. (Csak nt. városi lelkész urak, a kiknek káplánja tanítja a vallást ismét meg ne állítsák a dolgot) Miről referáljak még? Szatmárról éneklek, hol nagy vacsorák rendezésével és estélyekkel tartják fent a felsőbb leányiskolát és a lelkésedséből, de mégis fenntartják. Megfogják nyitni a tanítóképezde IV. osztályát. Éljenek. Ezek a prot. feminizmus eszméit szolgáló tanítóképezdekkednek felvirágozni. Nyomulnak mint általában az egész női kérdés az előtérbe. Nagyváradon már meg is kapták a kerületi és egyébb bizottsági képviselő jogát. Hiában a férfi sorsa a nő, és ama megígértetett aki megtöri a kigyónak fejét: nőtől születik. Ha iskolák. nőképzőintézetek csak előre!

2. Az igazgató Tanács gyűlése.

Nunc venio ad fortissimum conventiculum, szóljunk az Igazgató Tanácsról, mely mint azon híres Tizek tanácsa, Velencében intézi a köztársaság dolgát a többi bizottságok a hold, ez a Tanács a fiók nap vagy legalább is valami világító torony, mely az utat mutatja a hajóknak. De ne allegorizáljunk, 12 fő és az a. b. c. cetű szerinti mellék pontok alatt egy gazdag tárgysorozat tárgyalta le a Tanács, melynek tagjait a nagyformalista Sass Béla elébb gondosan számba vette, azután pedig a nagy cséplőgép szerűjére vezette. Ez a nagy cséplőgép az egyházkerületi gazdasági albizottság, mely az ellenőrzés tisztét nagy bravurral és buzgósággal végzi. Most különösen dus gebonát cséplelt másfélvi számadása, talán előirányzatot, vagy átalakítási tanszékfelállítási stb terveket, a dadai birtok ügyét, a tervezett kollegiumi takarékpénztár dolgát.

A kollegium számadását rendben találta, a hitel tülhágásokra gondosan figyelmeztetett, a közszükségleti alapok kevés többletét nagyon megütődve fogadta. Bizony e címmel eddig mindig több ezer koronához voltunk szokva, de a mult másfélviében az 5 és 1/2%-os törlesztő kölcsön az átmenet miatt (az 5 és 1/2%-os kölcsönöknél utólag fedeztetik a kamat) a bevételben visszaesés állott be. Tekintve azonban, hogy az e címen megmozdult konvertált pénz mér a jövő félévtől rendesen kamatoz és az első elmaradt félév is megkerül majd a végén (minden jó, ha jó a vége?) aggodalomra nincsen ok s nincsen különösen arra, hogy az intézmények szükségszerű fejlesztése fentakadjon. Ezért a Tanács a vitában forgó egy gimnáziumi és egy tanítóképezdei h. tanszékeket a költségvetésbe benne hagyta. Bátran; ha kllenek, nem szabad várni, még ha ezek a tanszéktervezések a tanári fizetések

rendezésének rovására esnek. A szegény kollégiumi szolgák fizetésemelése illetve lakbér pótléka, meg egyenes tartozás. Szép volt mégis hogy tanárok katkoskodtak mellette. Majd mindent helyre hoz a dadai birtok parcellázása, mert e birtokot magának a kollégiumnak kell értékesíteni. Ezt követeli a kollégium érdeke, de azoknak a jó magyar ref. községeknek a java is, a melyeknek derék munkás lakói e földekre rávannak ja utalva és ezért már is jelentkezni kezdenek Balmaz-Ujvárosról de Büdsventmihály is szorit.

A gazdasági albizottság az idevonatkozó javaslatokat egyhangulag ajánlja és a Tanács egyhangulag elfogadta. Az ügy megérett, senki ellene nem szólott, de nem is vállalható a felettséget ilyen fontos terv megakasztására nézve; 800—1000 k. holdankénti ár ily nagy birtoknál anyagilag elég szép eredmény s ily feltételek mellett eladott birtok a gazdára nézve elérte a jövedelmezőség megfelelő határát. A főiskola elmaradt haszna nagyobb mint akármilyen várható tökéérték emelkedés.

Akadémiai igazgató jelentése egy sereg határozati javaslattal lelkiismeretes beszámolás a multa és sok helyes kezdeményezés alapja a jövendőre. Közre kellett volna adni, valamint a jogi kar munkálatát a párbeszédi vizsgák szabályozására nézve is. Ha indoklásával ismerik, nem vitatkoznak el rajta és nem módosítják tulbuzgalomból.

Csiky Lajos azonban nem megy Amerikába. Szan Franciskó összeomlott az amerikaiaknak van magocnak is mire a ni.

Egyetemünk azonban mégis lesz. Az akadémiai tanács felterjesztése a debrecen városi két bölcsészeti tanszék felállítására iránt elfogadtatott. Az igazgató Tanács fog eljárni benne.

Megszűnik az igazgatótanács és kerületi képviselő dolgában a mult kerületi gyűlést olyan sokat foglalkoztatott harc is. Az igazgató tanács elfogadta és javasolja, hogy az akadémiai szakok választott képviselői mellett mind a két dékán helyet foglaljon az Igazgató tanácsban. Az akadémiai igazgató természetesen mint az egész kollégiumnak képviselője bentmaradjon. Igen helyesen. Az igazgatótanács érdeke, hogy minden tanszak képviselője és vezető igazgatója ott legyen. 32 tag közt 10 tanár is elfér talán, midőn az iskola ügyeiről van szó.

Az idevonatkozó határozatok különben teljes egyértelműséggel fogadtatottak el s így az egyes akad. tanárok között a képviselőlet ügye miatt keletkezett egyenlenség megszűnté jogosan remélhető.

Az egyházkerületi képviselőlet ügye azonban még rendezésre vár.

A gimnáziumi, könyvtári bizottságok javaslatai elfogadtattak, kivéve mégis az egészségtan és torna intenzivebb tanítására vonatkozó előterjesztést, a mi nagy hiba.

A tanítóképezdei ügyeknél vita keletkezett. Az új tanszéket törölni kívánták többen végre egy helyettes tanárban állapodtak meg.

A gyűlés 9 órától esti 8 óráig tartott s a gondosan előkészített tárgyak dacára is több érdekes eszmecserére adott alkalmat. Hogy a viták mégis megnyugtató eredménnyel végződtek az elnöklő gróf Dégenfeld József érdeme kinek az egyház és iskolai ügyekben való gyors és jó tájékozottsága és vezetési képesége már egészen közmondás szerű. A gyűlés vége felé megjött a hír, hogy debrecen város pénzügyi bizottsága az új főgimn. épületre 400,000 koronát szavazott meg. Ezt

esinálja utánna valaki! Emelkedett hangulatban az elnök éltetésével oszlott el a gyűlés, melyet a kollégiumi ügyész és Sass Béla jegyző vendégszerető házában versenylakoma követett.

Jámbor.

KÜLFÖLD.

Német egyházi Szemle

(Folytatás)

A megigazulás Pál találmanya.

Az ostoba fecsegés a hitről és megigazulásról (Wernle).

Az evangéliumi megigazulási tan elveszett dogma (Jülicher).

Jézus nem jön el többé.

Előttünk phanthastikus gondolat, hogy egy meghalt ember az égnek felhőin ismét eljön (Wernle).

Jézus tévedett. (Bassermann Bousset).

Az iteletről.

A kegyesek leírása, hogy egykor az örök alleluját énekelik s a mellett a hitetleneknek reszketniök és üvöltöniök kell, sajátságos eget mutat mindenestre nem azt a melyet Jézus elhagyott hogy elveszettet partfogásába vegye.

Nekünk meg kell tanulnunk hinni az élet és a feltámadás világában. Ez a világ szemünk előtt van az egész világ telve van föltámadással és étellel. Kirchliche Gegenwart.

Ezen röpirathoz meg kell még jegyeznünk, hogy a fentebbi idézetek dacára Bousset tanár 1905. dec. 8-án tartott hannoveri országos zsinaton azt állította, hogy a modern thológusok a biblia alapján állanak. A zsinat 68 szóval 4 ellenébe a modern theologiai irányzatot elítélte. A röpiratot különben néhány világi ember adta ki a kik teljes szívvvel a biblia alapon állanak.

* * *

A svájci református egyházi élet terén előforduló nevezetesebb eseményekkel igen érdekesen foglalkozik Lic. Stuckert ilyen című füzetében. Mennyire érdekelnek bennünket birodalmi németeket a svájci egyházi állapotok? Ennek az alapján közölhetjük a nevezetesebb mozzanatokot. Az egyházi alkotmány ügyében a mult évben nem sok nevezetes dolog történt. Zürich az új egyházi rendet a meglehetősen izgatott tárgyalások után életbe léptette Bern a liturgia revisiójába fogott bele. A mint lehetett gondolni a franciaországi események következtében mindinkább előtérbe lép az egyház és az állam különválásának a kérdése. Mindenekelőtt Neuchatelben lett ez a kérdés okultta. A meglehetősen aggressiv szabadgondolkozók, a kik időrelidőre elhosszák maguknak Franciaországból holmi athetikus evangelisatio gyűlésre Faur Sebestyén vándor-

predikátort, az elválasztásra irányuló törekvésekben meglehetősen támogatásra találnak az „Églisze independante” a szabad egyháznál. Genfben a hol az elválást középen a katolikusok akarják, gyakran felmerül ez a kérdés. Baselben is élénken beszélgetnek erről a dologról s valószínűleg az egyháznak nagyobb financialis függetlensége nem várat magára sokáig de valószínűtlen hogy a szétválás barátai ennél többet érnek.

Az egyházi pártviszonyokban változás nem történt. Néhány theologiai tanárválasztás a kedélyeket meglehetősen felizgatta, mivel mindig a párt érdek volt az irányadó. A sokat jövendőlt és kívánt egyesülése az ugynevezett modern theologusoknak, kiknek legnevesebb képviselője Wernle, a „reform.” párttal nem fog létesülni mivel a modernnek a reform. pártot elévültnek tartják. Minden ellentétek dacára a különböző nézetűek megtalálják a közös munka teret a jötekonyság terén. Igen érdekes a siketnémák pastoratiója, a mi már a néhány kantonba be is van hozva nevezetesen Sutermeister, egy siketnéma könyv kereskedő buzgó előmozdítója az ügynek s Bern káptorban mint a siketnémák predikátora élénk tevékenységet fejt ki. Bernben már régebb idő óta áll olyan egy szövetség a jötekonyság munkája számára, sőt Zürichben is létesült ilyen. Bâselben a nők socialis helyzetének javítására s munka kerítésnek a céljából iroda áll fent.

Fájdalom azonban ez a jötekonysági munka tehetetlenül áll a socialis ellentétek kiélesedésével szemben.

Az építkezések alkalmával több helyen nagy sztrájkok fordultak elő. A szociáldemokrata lelkész Pflüger Zürichben egyike a legszenvedélyesebb szószólóknak az elkeseredés különösen a nemzeti tanács tagjainak a választásával mutatkozott, a midőn a polgári elem a munkásokkal szemben zárt falat képezett s a szociáldemokrata pártnak képviselőit kettőre redukálta. Ekkor jelent meg Kutter Zürichi lelkésznek „Igazságosság” című műve, a mely a socialis lelkiismeretet hatalmasan erősíti. Kár, hogy a kereszténység ellen való igaztalan vádak a hatását ismét elveszik. Sokan annyira sértve érzik magukat, hogy ettől a predikátortól semmit sem akarnak elfogadni. Azon hatalmas támadás után, a melyet „Sie müssen” című munkája ellen intézték, ezt a második könyvet kevesebb figyelembe részesítették.

Meglehetősen port vert fel a tábori papi intézmény ellen való támadás. Az ősi hadgyakorlatok alkalmával, a mely három hétig tartanak, minden esetben kell lenni egy tábori papnak a ki kapitányi ranggal bir s a szolgálati idő egyik határnapján egy predikációt kell tartania. Egy katoná ugyanis a „Kirchenblatt”-ban élesen elítélte ezen intézményt, a mennyiben a tábori papnak nem tesznek egyebet mint hevernek s napi 10 frankot huznak. A semmittevésnek ez a látása a katonáknál bizonyos gyűlöletet kelt a papi állás iránt. Ez a fejtegetés a lelkészek nagyrészt elkeserítette s heves tollharcot idézett elő. Az egész vitának hogy mi lesz a vége s eredménye tudni nem lehet. Egyébb tekintetben az 1905. évben az egyházi élet Svájcban meglehetősen nyugodt volt.

Folyt. köv.

Voros István.

Külföldi levél.

A franciaországi sztrájkok és a felekezeti harc. — A jezsuiták erkölestana. — Szabad gondolkodók. — Protestantentag.

A mult hetek rohamosan egymástkövető szerencsétlenségei csakhamar elfeledtették a világgal az elsőt;

a courières-i bányaszerencsétlenséget, melynek nyomán egy óriási kiterjedésű sztrájkmozgalom tört ki. Észak-Franciaországban, még mindig terjednek, még mindig harapóznak e pillanatban, s ki tudja nem fog-e nagy arányu mozgalom hatalmas fordulatot idézni elő Franciaország életében. Az egész francia sajtó nap mint nap folalkozik a sztrájkokkal, melyet a párisi szocialista vezetőség minden igyekezete sem tudott eddig lecsendesíteni. Franciaország nehéz napokat él. Az egyháznak az államtól való szétválasztása két pártra szakította a nemzetet, s óriási agitatio indult meg minden vonalon. Higuel — hi weiblingen — A pártok elkeseredett harcat mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy mindenik fél minden téren a másikkal a titkosan izgató kezét igyekezik felfedezni. Így a sztrájknál is. Mikor nyilvánvaló lett, hogy a szocialista pártvezetőség nem képes a rendet helyreállítani az északi vidékeken, hogy a bánya légrobbanás szinte olthatatlannak látszó tűzbe borította nemcsak a szentárnákat e föld alatt, hanem a föld felett a kedélyeket is, — rugókat kezdtek keresni. Először az i'Aurore, azután a l'Humarité, s ezeknek nyomán a Frkf. Ztg. is világgá röpitették a hirt, hogy a mozgalmat a nationalisták és royalisták — aljas jezsuiták — szitják, kik ezen mozgalmat a forradalomig akarják fokozni, fütik a kazánt, hogy szétrobbanjon s így saját párthivei által akarják megbuktatni nemcsak a kormányt hanem a kormányformát is. „Több mint véletlen összetalálkozása a lelkeknek írja a l'Aurore, hogy a nationalista és klerikalis lapok már hetekkel ezelőtt előre hirdették lapjaikban és a tengernyi mennyiségben terjesztett röpirataikban a forradalom elközelgetését.” „Az erőszakoskodások és kihágások kezdeményezői között sikerült felfedezni azokat a gyanus alakokat, akiknek keze benne van újabb időben minden ilyesféle mozgalomban.” „Itt nem pusztán üres sejdítésekről van szó a rettenetes kihágások előidőzőit illetőleg, hanem bizonyosságról. A reactio által megfizetett bérének a munkásosztályt félrevezették, szenvedélyeit felkorbácsolták s szinte kényszerítették az erőszakoskodásokra.” „Clemenau Lensbe és Arrasba tett utjaira magával vitte Mr. Hermiont, az államrendőrség detektiv osztályának fejét és ezen magas hivatalnok, ki ezeket az u. n. „anarchistákat” már jól ismeri ugyan, ezek azok, kik a roubaiki szövösztrájknál a mozgalomnak kimondotán forradalmi jelleget adtak, a kiknek közreműködését pl. a híres Deroulédepucses kísérlet alkalmával az állami legfőbb törvényszék előtt annak idején bebizonyította remélhetőleg fel fogja fedezni ezen új komplot szálait is, valamint a pénzleket is.” — Természetesen a nationalisták sem hallgatnak. Az Int-ransigente-ben maga Rocheforte veszi fel szót és vádolja a kormányt, hogy a munkásosztály ellenében a töképezéseket pártolja. Első vádja, hogy a courièresi szerencsétlenség alkalmával megígérte, hogy vizsgálót indít s a bünösöket megbünteti, de minekutánna kitént hogy a bünös mérnökök zsidók, tehát a vizsgálat megindítása visszaszivódott. Második vádja, hogy megígérte a kormány, hogy szerencsétlenekkel szemben a bányatársaságot kártérítésre kötelezi, de az ígértet visszaszivódott, mert a részvényesek milliomos zsidók s a kormány legfőbb támogatói. Végül a harmadik vádja, hogy az egész mozgalmat a zsidók csinálják, a munkások sztrájkbizottságának elnöke is zsidó! Mindenesetre gyanus, hogy a nationalisták veszik pártjuk alá a népet, ép a nationalisták, a francia főnemcek pártja.

Tény, hogy a kedélyek izgatottak. Franciaország egy elkeseredett képviselő választásai harc előtt áll,

melynek izgalmai átsapnak még ide Genfbe is, hisz mindkét oldalon 3—4 kilométernyire van a francia határ és Genf lakossága között tizenötezer francia állampolgár van s a harcnak eldőlte e pillanatban még bizonytalan.* Hercules a válaszon.

* * *

Németországban a felekezetek harca virágjában van. Tudvalevő dolog, hogy a német kormány legerősebb támaszai a szigorúan lutheránus conservatívek és a centrum. A fegyvertárosok egyikének amelyiknek van még lelkiismerete, mert a centrum nem bánja a conservatíveket, ha mindjárt szétrobbannak is folyt a folytonos felekezeti harc, mely nap mint nap megújul a két fél között. Csak nem rég jelent meg Denifle „Luther-“je. Dr. Burg esseni diakónus „Protestantische Geschichtslügerei-“ja, meg „Controverslexikon-“a bizony igen kiméletlenül támadják a protestánsokat. S bizony ők sem maradnak adósok. Lic. Dr. Kolschmidt „Protestantisches Taschenbuch-“ja méltó válasz a lexikonra, és Tschackert „Polemik-“je meg gróf Hensbroeck (Hansbrück) művei minden kétségen felül bizonyítják, hogy a naponként megjelenő röpiratkákat ne is említsem, hogy a harc elemi erővel folyik. Legujabban már ultramontán „Hoteladress-buch“ is jelent meg, valamint ultramontán szakácskönyv (!) is! Ezek mind oly szenvedélyes vallásos szellemet lövellnek ki, hogy valóban méltán aggodíthat gróf Hensbroeck a német nép belső békéjéért (Deutschland, 1904. jan. száma.) Ezen szomuru viszonyok láttára egy conservatív pártvezér a Preuss. Jahrbücker 1905. máj számában egy igen figyelemre méltó cikket bocsátott közre, melyben hivatkozván több centrumvezér nyilatkozataira, azt tanácsolta, hogy a confessionális elmentétek tiszta tudományos alapon simittassanak el.

A terv nem maradt annyiban. Nehány prot. és kath. férfiú összeállott, hogy kiadnak egy füzetet, melyben azoknak a vádaknak egész sora, melyek protestáns részről a katolicizmus ultramontán irányata ellen emeltettek tudományosan megvilágítatik s megcáfoltatik. Pályázatot hirdettek, díjjal 600 M. tűzvéni ki s bírálókul Dr. Ditrich professort katolikus részről, Dr. Harnackot protestáns részről ohajtották megnyerni. De mi lett az eredmény? 1. Prof. Ditrich kinyilatkoztatta, hogy ő a neki felajánlott bírói tisztet aligha lesz hajlandó elfogadni! 2. Az ultramontán sajtó a tudományos harc felvételét egyhangulag visszautasította. 3. Mind e mai napig egyetlen ultramontán sem találtatott, ki a mű megírásába bele mert volna fogni. Ez indította Dr. K. L. Goetz bonni professort arra, hogy még egyszer meghirdesse a pályázatot egy füzetében, melynek címe: Ein Wort zum konfessionellen Friede,“ hogy alkalmat adjon az ultramontánoknak az ellenök emelt vádak megcáfolására. Alig hiszem, hogy találtatnék valaki, ki meg merné próbálni megcáfolni a vádakot. Mért lássuk őket.

1. A jezsuiták műveiből vett citatumok egész sorával bizonyítatik az ultramontán tétel: „a protestánsok gyűlölendők és az örök üdvösségből ki vannak zárva.“

2. Igaz-e amit oly sok centrumvezér hangoztat hogy minden jó katolikus jezsuita?

3. Áll-e a kasuistikus erkölcelem, megvan-e a jezsuita erkölceanban valóban a „restrictio mentalis“?

4. Áll-e, hogy a jezsuiták tétele: a cél szentesíti az eszközöket?

* Már eldőlt és a klerikálisok ellen.

Szerk.

5. S végül függ-e a centrum a pápától? Vagy egyáltalában milyen viszonyban van vele?

A kérdések főbjei ezek, melyek mellett egy esomó aprólékosabb kérdés is figurál. A kérdés igen érdekes s bennünket magyarokat is érdekelhet annak eldőlte, mert hisz a magyar centrum most van igazán kialakulóban, melynek, hazánk politikai életében milyen jövője van, afelől senki sem lehet kétséges, aki a viszonyokkal csak némiképen is ismerős.

„Mi a civil keresztség? A Guide így felel: a civil keresztség célja bevezetni a gyermeket az ésszerű életre.“ Ez tehát úgy látszik sacramentom a szó legszorosabb katolikus értelmében véve. Mert vagy a meghatározás, roppant rossz, amikor a szerző „szabad gondolkodó“ bakklövéséről van szó, vagy pedig azt fejezi ki, hogy a keresztség előtt a gyermek nem volt bevezetve az ésszerű élet titkaiba, nem volt más, mint egy közönséges kis állat, mely a keresztség szertartása által — ex opere operato — felemeltetett azon magaslathoz, hogy szabad gondolkodó és humán legyen. Megtartja a Guide a keresztapa és keresztanya elnevezéseket is, „kiknek kötelessége örködni a communion civilig, azon e fiatalok 18 éveskoráig (14 l.) a felett, hogy a fiatalok megőriznék mindig lelkiismereti szabadságukat, hogy a gyermek valahogy a secták gonosz befolyása alá ne kerüljön, hogy semmi féle vallásos doctrine őket meg ne rontsa és a helyes utról el ne ragadja!“ Azt hiszem, hogy ezek betartása mellett a deliquensnek csak egyetlen joga marad lelkiismereti szempontból, és ez, hogy nem szabad lennie sem lelkiismeretének, sem szabadságának. Azután leírja a Guide a szertartásokat. Pl. a keresztséggel így: Az ünnepélyes keresztségre meghívót bocsátanak ki (a minta is közölve van) és kijelölnek egy praesidentet, (Félő, hogy profának a praesident majd valami papféle hivatalnoknak nézik.) aki a szertartás lefolyásáról pécsest bizonyítványt állít ki. A szertartás napján a ház gondosan kitakarítandó (12 l.) és különösen az a helyiség hol a szertartás lefolyik. A szoba szélén székek és padok helyezendők el, egy külön szék az elnök részére, egy kis emelvény szőnyegekkel leborítva a szoba egyik oldalán helyezendők el, mely fenn van tartva az iroda, szülék és keresztszülék részére. Középen egy asztal, csokorral diszitve. „Oh szoba, mely várod a keresztséget, én téged profán halandó megteszlek sanctumnak, mert hát, a G. azt mondja, hogy e szoba a szertartás megkezdéséig zárva legyen. „Mikor a meghívottak összegyűltek körülbelül két órával ebéd (diner) előtt) délután 4—5 óra nálunk) a szertartás megkezdődik két, az udvaron történő lövéssel (!?)“ Azt hiszem hogy a szomszédok nem nagyon örülnek a váratlan csendháborításnak és alig hinném, hogy rendezett városban a rendőrség is bele ne szolna a nappali lövöldözésbe. „A szülék, vivén a gyermeket, belépnek a terembe, előttük megy az elnök, utánok a keresztszülék, mind feldiszítve megkülömböztetés végett egy szalagcsokorral, derék átkötő francia nemzeti viselet kiegészítő része) tetszés szerinti színben. A gyülekezet követi őket s helyet foglalnak. A polgárok leveszik a kalapjukat. A keresztapa ajándékoz minden jelenlevőnek egy piros immortellet (szalmavirág féle) melyet a keresztapa előre beszerez, hogy ez emlékeztető és szymbolum legyen. Ez alatt az apa és az anya a gyermek mellett vannak, és azt vidámitják. Mikor a virág ki van osztva, a keresztszülék bölcső mellé állnak felolvassák folyékonyan —előbb a keresztanya-e formulát: Ifju polgár engem választván a te keresztanyád gyanánt

szüleid, reám bízták, hogy szemmel kísérjem és vezesselem a te erkölcsi és értelmi fejlődésedet, és mindennek felett, hogy örködjem akaratom szabadsága felett. Örömmel fogadom a bizalomnak ezen jelét részükről és magamat lekötöztetem az észszerűség és szabadgondolkodás nevében (insinutió!) betölteni éltöm fogytáig e kötelességemet, hogy te lehess szabad, eszes és becsületes polgár." Erre ismét két ünnepélyes lövés következik. (Minden elő van írva, akárcsak a levitáknak! Hát a szabadság hol maradt?) Erre isznak a becsület borából, egy kis beszélgetés, mialatt az elnök kiállítja a pecsétes levelet, az apa megköszöni a megjelenést és eltávoznak. A többi szertartások sem egyebek, mint a keresztyén, mondjuk protestáns szertartások ily kiforgatott alakban. Dehát mivégre mindezek? (11 l.) Mert példát kell mutatni, és ezen szertartások arra igen alkalmasak, sokkal ünnepélyesebbek lévén, mint a vallásos hókusz-pókuszok!! Mindezekből látható hogy a librespenseur egy secta, isten nélkül talán, egy megtévedett embertömeg, mely minden erejének megfeszítésével és gondolkodása szabadságának teljes igénybevételével sem tudta tovább vinni, minthogy utánozza ker vallást, melyet pedig meg akar dönteni. Hogy ezek hódítanak tőlünk elég szomorú dolog, s az emberi gondolkodás elbetegedéseinek a jele.

* * *

A német prot. egyesület husvét hetében tartotta szokásos évi nagygyűlését. Sok egyéb felolvasások között kettő érdemel említést. Az egyik Dr. Preuschené (Darmthadt) „a modern vallástani hiányairól." Felolvasásainak lényeges pontjai ezek:

1. A vallás személyes élet és bizonyossága a benső meggyőződésen alapul. Benső életet nem lehet betanítani, subjektív meggyőződést nem lehet mesterségesen előidézni. 3. Ezen alappontokból kitetszenek a modern vallástani hiányai, mert a tantervek a vallás fogalmának ósdi meghatározatán alapulnak és sok családban épen nem uralkodik tiszta felfogás e tekintetben. 4. Ennek folytán szüntelen nehézségek állanak elő a tanításra nézve, minek valóban vallásos jellemek képzése lenne a feladata. 5. A fenforgó nehézségek legyőzése nem lehetséges, az értelemnek áldozatul dobása és a lelki ismeret feláldozása árán. Ez lehetséges a) ha a dogmákban rejlő vallásos erőt elismerjük és abból kiindulva építünk tovább; b., ha a vallástaniást a mostani izoláltságából kiemeljük és korunk egész szellemi életével viszonyba hozzuk. 6. Ezen feladatnak a tanító csak úgy felelhet meg, ha nemcsak a megkívánható történelmi képzettség felett rendelkezik, mely őt képessé teszi a multaknak kellő mértékkel való megítélésére, hanem ha ismeri korunk szellemi életének mozgató erőit is. Hogy személyes vallásos meggyőződése legyen: az magától értetődik. 8. Csak ott, hol finom tapintatossággal a meglevő, de hibás alapon nyugvó vallásos meggyőződést megőrizzük, a salaktól megtisztítjuk és új bizonyossághoz vezetjük, érhető el a cél: vallásos egyéniséget nevelni.

Mig legnagyobb elismeréssel kell adoznunk Dr. Preuschen ezen igazán érdekes és a protestáns egyeletben szokatlan új hangokat is pengető felolvasása iránt (5 a. 5 b. 6. 8.) addig a másik legjobban kiemelkedő, legjellegzetesebb, vallásosságot a negatívumra építeni akaró felolvasásról kénytelen vagyok kicsinylőleg nyilatkozni. Ez Dr. Brückner karlsruhei udvari lelkész felolvasása: Az apostoli hitforma az új testa-

mentumhoz és a protestantizmushoz való viszonyában. Tartalma röviden ez: Az apl. hitforma abban a korban tanítatik a gyermekeknek, mikor még nem tudnak önállóan gondolkodni. Évekkel azután ébred fel bennök a kétely, mely azután szakadásra vezet. Azért ő úgy magyarázza konfirmandusainak az apl. hitformát mint mondá, mely nem képezi alapját az evangéliumi vallásnak, különösen a csodákban való hit, mint feltámasztás, szüztől születés, mennybe menetel, Jézus megelevenítő ténykedései nem érvényesülhetnek, mint evangélikus hitszabályok. Az apl. hitformának semmi köze az apostolokhoz, maga az elnevezés történelmi csalás, amilyen igen sok történt a középkorban. A protestantizmus lelkiismereti szabadságot követel, azért az apostoli hitforma megszünt protestáns hitszabály lenni.

Tableau.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Negyven éves tanári jubileum.** Balogh Ferenc debreceni ref. theol. akad. tanár, az ismeretes egyháztörténet író, ebben az az évben tölti el tanári működésének negyvenedik évét. Ebből az alkalomból a tiszántuli ref. egyházkerület, a Collégium és volt tanítványai szép ünnepet rendeznek tiszteletére május 15-én d. u. 5 órakor a Collégium dísztermében. Az egyházkerületi elnökség, volt tanítványai közül egy esperes, egy tanár és egy jelenlegi tanítványa fogják üdvözölni az ünnepeltet, kinek díszes emléktárgyakat adnak át volt és mostani tanítványai, ajándékképpen és nevének megörökítésére ugyancsak tanítványai gyűjtéséből alapítványt tesznek. Az ünnepélyre a rendező bizottság külön meghívókat nem bocsát ki, de mindazokat kik a sok érdemű tanár ünneplésében részt kívánnak venni, szívesen látja.

— **Hírek a berettyóújfalusi egyházból.** Berettyóújfalua „Sárrét“ metropolisa. Fejlődése az utolsó időben olyan rohamos volt, hogy e sorok írója, ki több mint 30 év óta ismeri, e fejlődéshez hasonlót az alföld ezen részén más községekben alig ismer. Lakosai szinmagyarok s még ezelőtt 30 esztendővel egytől-egyig kálvinisták. Ma már vannak közöttük római katólikus vallásúak is s ezeknek a kedvéért, a 80-as évek legvégén vihar által ledöntött berettyószentmártoni pápista templomot a nagyváradi püspök itt építtette fel újból. Lehet hogy a püspök nr messze nézett, De bizony ezekkel az értelmes jóralavó kálvinista magyarokkal aligha fog boldogulni. Ezeket ugyan őseik hitétől semmiféle földi hatalom el nem csábíthatja. Olyan eleven egyházi élet van itt, mely min a református embert, kell, hogy igaz örömmel töltsön be. E sorok írója ott jártában értesült atyjafiai által, hogy

egymást érik itt a buzgó hivek által tett alapítványok. Így p. o. csak a napokban, egy egyszerű helyzetben élő özvegy nő *Sipos Sándorné* 200 koronás alapítvánnyal kívánta nevét a jókedvű adakozók sorába beírtni s *egy év alatt* a következő adományokról vettünk hírt: *Kinter Mihály* 40 koronával egy olyan alapítványának vetette meg az alapját, melyet míg él, minden évben növelni akar. *Jedlicska Zsigmondné* 200, *Pozsár Mihály* 200, *Fábián Istvánné* 50, *Kenézy Miklósné* 1000 koronát tettek le jótékony egyházi célokra. Legyen áldott a nevök s gratuláljunk a tudomásunk szerint sokszor bizony méltatlanul meghurcolt derék lelkészeknek.

— **400,000 korona a debreceni kollégiumnak.** A debreceni kollégium az ország egyik legrégebb és legtekintélyesebb iskolája. Páratlan egy iskola kolozsus ez, melyben egymás mellett vannak az elemi iskola, gimnázium, tanítóképezde, theol. s jogi akadémiák könyvtár és muzeumok. Ez az igazi iskolai négyszög, a hol a tanuló az első elemi osztálytól egész a kenyér pályáig végezheti tanulmányait, sok falusi gyermek talál itt lakást ellátást és nevelést egész addig míg a diplomát megszerzi, sőt azon túl is mint tanár vagy tisztviselő. Mindegyik tanintézet össze van forrva a mellette lévővel az egész egy testet képez. De bételik itt is a fejlődés törvénye. Egyes részek önállóságra törekednek, így legközelebb a főgimnázium is, mely az ős főiskolából kihurcolkodni készül. Tirusból Kárhágó, Athénből Szirakuza így gyarmatosulnak és lesznek új fény és miveltség központjai. Így támad az ős kollégiumból is az új önálló főgimnázium. Nem hogy az anyaintézetet gyengítse, hanem hogy magának új tért és újabb fejlődést biztosítson. Ennek a millió koronára tervezett nagy alkotásnak a létesítésére javasol most Debrecen város pénzügyi bizottsága 400,000 koronát a város részéről adadni. Méltó áldozat a nagy célhoz és a nemes városunkhoz.

— **A ref. kollégium költségvetésének összesítése.** 1906. jul.—decz. félévre. 1. Közszükségleti és tanszéki alapok pénztára fedezet 134474.20 kor. Szükséglet 134.360.77 k. többlet 113.43 k. 2. Betegsegélyző pénztár: fedezet 4628.25 k., szükséglet 4585 k., többlet: 43.25 k. Könyvtári-alap pénztár: fedezet 5268.96 k., szükséglet 5238 k. többlet 30.96 k. 4. Tanári nyugdíj-intézeti pénztár: fedezet 16946.62 k szükséglet 13924.19 k többlet 3022.43 k. 5. Ösztöndíj és pályadíj alapok: fedezet 14986.93 k szükséglet 13269.48 k többlet 1717.45 k. 6. Énekeskönyvi pénztára: fedezet 3055.09 k szükséglet 3305 k hiány 349.91 k. 7. Új építető: 4614.19 többlet 4614.19 k. 8. Tápiintézeti alapok: fedezet 31302.86 k szükséglet 32455.87 k hiány 1153.01 k. 9. Tisztviselők és szolgák nyugdíj alap pénztára fedezet 2167.08 k szükséglet 875 k többlet 1292.08 k. 10. Bölcsészeti fakultás pénztár: fedezet 9282.90 k szükséglet 4531 k többlet 4751.90 k. 11. Énekeskari pénz-

tár: fedezet 2128.30 k szükséglet 2490 k hiány 361.70 k. 12. Kiegészítésre való pénztár: fedezet 35232.08 k szükséglet 36298.44 k hiány 1066.36k. 13. Tökéségek: fedezet 1245.05 k szükséglet 1245.05 k összesen: fedezet 265331.58 k szükséglet 252577.80 k többlet 15585.69 k hiány 2832.91 k. Tiszta pénzmaradvány 13752.78

— **Egyházkerületi pénzügyi bizottsági ülés.**

Folyó hó 8-án délután tartott rendes tavaszi ülést az egyházkerületi pénzügyi bizottság gróf Degenfeld József elnöke alatt, a mikor több rendbeli, az egyházkerületi közgyűléstől ide utalt ügydarab láttatott el s felülvizsgálat alá került az egyházkerületi pénztár 1905 évi számadása. A tanító képző intézetben újonnan szervezni czélzott tanszék javadalmazása kérdésében a p. ü. bizottság véleménye az, hogy ha az egyh. kerület végleg lemond a párhuzamos osztályok rendszeresítéséről s az új tanszék felállítását tanügyi szempontból szükségesnek itéli: rendelkezésre áll a most megszűnő párhuzamos osztály fentartására fordított, de felszabaduló 4000 k a kézi könyvek pénztáránál. A Zsinat által tervezett Kalvineum költségeihez való hozzájárulás tárgyában a p. ü. bizottság úgy vélekedik, hogy nem tartja helyesnek, hogy ezen szűk telken összezsufoltan emelendő épület költségeihez 65 éven át járuljunk s arra anyagi erőnket ily hosszú időre lekössük, úgy hogy ahhoz semmi tulajdonjogot kerületünk ne nyerjen. Annál fogva a létező tervezethez meg javaslatot sem adhat a p. ü. bizottság, sem a hozzájárulás kérdésében nem kíván véleményt mondani. A gymnásiumi felügyelői mostani javadalom összege még akkor volt megállapítva, a mikor a tanári javadalmak a mostani összegre nem voltak felemelve. E miatt a felügyelő javadalma mögötte marad a teljes korpotlékot élvező igazgatók javadalmának, holott állásánál fogva ezeknek fölötte áll. Az elnöklő főgondnok a javadalom mérsékelését indítványozza, melyet a bizottság egyhangulad elfogadott. Több kisebb ügy ellátása után a pénztári számadás felülvizsgálatára került a sor. A számadás minden részletében helyesnek találtatott, s a szokásos felmentvény javaslatba hozott. Az évi gazdálkodás örvendetes eredményt mutat; az összes pénztári csoportok évi gyarapodása 8⁹ 816 k 72 fillér volt, melyből a jelentékenyebb összeg a XIX. csoportra (egyházi és iskolai segély-alap) esik 42,608 k 80 fillérben. A kedvező gyarapodás a pénzügyeket intéző p. ü. bizottság s főként az elnök kiváló gondosságának, körültekintő számításának az eredménye. Kiemeljük, hogy a XXIII. csoport (egyházkerületi egyetemi tanszék) alapja 1905-ben 4066 k 09 fillérrel gyarapodott, melynek jó részét gróf Degenfeld József főgondnok adománya képezi 2192 k 14 f. erejéig.

— **Adományok az egyetemre.** Sulyok István a bihari egyházmegye esperese közvetítésével a kollégiumi pénztárba a következő adományok folytak be az egyetem javára u. m. a darvasi egyház 3 kor. beretyó-szentmártoni egyház 10 kor. szalárdi egyház 8 kor. Zsakai egyház 4 kor. mezőtelki egyház 22 kor. örvendi egyház 20 kor. összesen 67 kor.

— **Huszonöt éves jubileum.** Szép ünnepélye volt a vajai ref. egyháznak, lelkipásztora Molnár Mihály 25 éves jubileumát ünnepelte. Hivei az iránta való szeretet és tisztelet jeléül egy szép selyem paláttal lepték meg melyet a presbitérium gróf Vay Ádám és Vay István főgondnok vezetése alatt vitt el husvét első napján délelőtt. Vay István ny. főszolgabíró főkurátor szép szavakkal méltatta a lelkipásztor érdemeit, melyre a meghatott szavakkal felelt. Este egyházi bál volt. Az ünnepelt lelkészre sok

lelkes és meleg hangu pohárköszöntő hangzott el. Lelkesült hangulat uralkodott, a Kosuth nótát és a Hymnust a szünetben sokszor elénekelték. A jövedelem szaporítására gróf Vay Ádám úr 50 kort. adományozott.

— **A szatmári Lorántffy-egyesület** mult hó folyamán fényesen sikerült hangversenyt rendezett a városi színházban. A hangversenyen közreműködött a műkedvelői zenekar egy nyitánnyal s Haydn 6 szinfóniájának precíz előadásával. A dalegylet nagy hatással énekelte a „Szent hamvak” c. hatalmas férfikart. Német Jenőné urnő Liszt rapszódiját oly tökéletes művészettel játszotta zongorán hogy a tomboló lelkesedésnek engedve, el kellett játszania még az ugyanesak Liszt-féle nagy Rákóczi-indulót Naeter Elza két énekszámot adott elő művészi készült-séggel és biztossággal a zongora-kisérletet Deli Margit játszotta finoman és diskrétül. Ezután a legjobb műkedvelőink léptek fel. Elsőben dr. Pirkler Ernő adott elő egy monológot megrázó dráma erővel, majd „A miniszterelnök bálja” c. egyfelvonásos vigjátékot adták elő, melyben részt vettek: V. Nagy Ella urhölgy, Böszörményi Kata, Varju Ibolyka, dr. Pirkler Ernő, dr. Nagy Géza, Helmezy József Streicher Andor, Szuhányi János. Az előadás összevágó és gördülékeny volt s a műkedvelő szereplők kivétel nélkül elismerésre méltó buzgalmat fejtettek ki. A siker tökéletes volt. Hangverseny után a közönség egy része átvonult a Társaskörbe, ahol reggelig folyt a vidám mulatság.

— **A háromszázéves Nagyszalonta.** Már több ízben jeleztük, hogy Nagyszalonta város nagy ünnepre készül. Ugyanis Bocskai, az Arany János által is megénekelt 300 hajdu vitézségének elismerésül Kölesér városát és Szalontát ajándékozta nekik lakóhelyül és ott telepítette le az addig folyton portyázó hadfiakat. A fejedelmi adományról kiállított oklevelet 1606. évi március 16-án adta ki Bocskay. E szerint, Szalonta város alapításának az idén van háromszázadik évfordulója. A kuruc hajduk ivadékai — Nagyszalonta lelkes közönsége — elhatározták, hogy a város alapításának nevezetes évfordulóját fényes ünnepség keretében fogják megülni. A város képviselőtestülete már régebben elhatározta hogy a nagyszabású ünnepélyt június hó 4-én tartja meg és ennek rendezésére Csorvássy István elnöklése mellett 15 tagú bizottságot küldött ki. A bizottság ritka buzgalommal dolgozik hogy a nevezetes dátumot minél fényesebbé és emlékezetesebbé tegye. Megfestette a városi színház közgyűlési terme számára Bocskay István fejedelem életnagyságu arcképet. A gyönyörű kép, Éder Gyula budapesti festőművész remek alkotása már elkészült és meg is érkezett Szalontára, hol ideiglenesen a város könyvtárba helyeztetett el. — legközelebb meg fog jelenni Nagyszalonta monografiája is, a melyet dr. Molnár József gimnáziumi tanár vezetése alatt a város tollforgató emberei irtak meg. A diszes illusztrált vaskos kötet a hét végével már elhagyja a sajtót 300 oldalra terjed, 70 ként foglalt magában. A rendező bizottság elhatározta hogy a jubilláris ünnepet alkalmi költeménnyel nyitja meg, amelynek megírása Sas Edét a „Nagyvárad” szerkesztőjét kérte fel, aki a költemény megírására készséggel vállalkozott. Fokozni fogja az ünnepély fényét az a lovas bandérium mely a 300 hajdut korhű öltözetben mutatja be. Közreműködik a magasztos szépségekben a „városi dalárda” is mely ez alkalomra Lányi Ernővel „Bocskay” címen egy szép hazafias műdalt íratott. Lesz kivilágítás az örömnapp reggelén zenekar járja be a várost s az ünnepély kezdetét ágyuk durránása fogja jelezni. — Az ünnepségre a kormány és a képviselőház meghívása is tervezetik.

— **Budapesti levelezőnk írja:** A Szilágyi Dezső-téri ev. ref. templomban április 28-án felette érdekes orgonahangverseny volt a következő műsorral 1. Hach I. S. Praeludium H. Holl. a (Bach I. B. Air. b.) Goldmark R. Air. 3. (Rheinberger I. Intermezzo 4 (Haendel F. Largo. 5) bubois Th. a) Lortego Funebre. b) In Paradisum. I. A. Straddelle: Ima. I. Guilman. Ábránd Händelnek egy themája felett. A hegedű énekszámokat Rédl Frigyes tanár és hírneves orgonaművész kísérete a Rieger Ottó cs. és kir. udvari orgonaépítő cég által szállított 27 zengő és 8 mellékváltozatu kizárólag magyar munkások által készített remek művi orgonán mely művészies kivitelű orgona általános feltűnést keltett.

— **Gyászhir.** Mély fájdalommal megtört szívvel tudatjuk a felejthetetlen jó férjnek, apának, nagyapának apósának Tóth Károly ev. ref. kántor-tanítónak folyó hó 9-én délután 3 órakor, életének 65-ik, boldog házasságának 44-ik évében, 3 havi betegség után történt gyászos elhunytát. Kedves halottunk hült tetemei folyó hó 10-én délután 2 órakor fognak az ev. ref. egyház szertartása szerint, a Csapó-utca 29-ik számú gyásházán tartandó ima után Bihar-Diószegre szállítani Bihar-Diószegen a temetés folyó hó 11-én délelőtt 10 órakor lesz, mely végtisztességtételre rokonainkat, barátainkat és jó ösmerűseinket szomorodott szívvel meghívjuk Debrecen, 1906 május 9-én. Áldás és béke poraira! Bánatos neje: özv. Tóth Károlyné szül. Szekeres Mária. Gyermekai: Jolán férjével Szűk Antallal és gyermekeivel; Vilma férjével Koza Dániellel és gyermekeivel; Teréz férjével Hagymási Ferencsel és gyermekeivel; Mária férjével Borsos Istvánnal; Miklós.

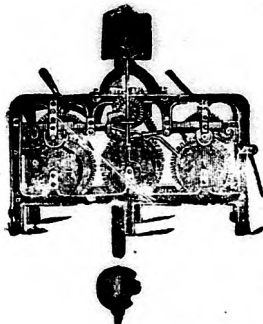
— **Halálozások.** A rövid gyengélkedés után hirtelen elhunyt tudománykedvelő főurnak Br. Radvánszky Bélának temetése Budapesten nagy részvét között ment végbe. Karap Ferenc nyugalmazott ítélőtáblai tanács elnök, egyházkerületi tanácsbíró 86 éves korában Budapesten meghalt Áldott legyen emlékezetök.

— **„Antidol”** a legjobb gyógyszer: fejfájás ideges fejfájás és nátha ellen. A szert nem kell bevenni, néhány csepp a tenyéren eldörzsölve, s használati utasítás szerint belelegezve, azonnal megszünteti a bajt. Sok ezer ember használja s mindenki csak jót mond róla. Kérdezze ismerőseit, hogy használta-e már az Antidol-t, amely nagyszerű hatásáért arany éremmel lett kitüntetve. Egy üvegcse ára 1 kor. 20 fill. és 35-ször mulaszthatja el vele fejfájását. Kapható: **Grósz Nagy Ferencz** gyógyszer-tárában Debreczen az Arany egyszarvuhoz.

Tartalom-jegyzék: Miért váránk. * * * — Tavasz munká. Dr. Ferenczy Gyula. — Tárca: Adatok a tábori lelkeség történetéhez. Dr. Barcsa János. — A debreceni református kollégium története adattári alakban. Balogh Ferencz. — Baráth ellen való védőmunkre. Szalay J. — A debreceni biblia költségei. Zoltai Lajos. — Közéleünk: A nagykárolyi ev. ref. egyházmegye közgyűlése. Referens. — Előkészítő gyűlések. Jámbor. — Külföld: Német egyházi szemle. Veress István. — Külföldi levél. — Különtélek.

FELELŐS SZERKESZTŐ: **DR. FERENCZY GYULA.**

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-ut

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
DEBRECEN, Kölcsey-utca 18.

Egyházi és iskolai építkezések tervezete és kivitele félsőbbhatóságilag helyben hagyott vagy a közgazgatás ügyi minta terve alapján.

Tervezetek és költségvetések készítése vagy azok felülbírálása a hely színén is.

Építkezési kölcsönök ajánlása és lebonyolítása.

Szabadalmazott gyorsan száradó és szárító vízteszigetelő festék gyár falak, nedves helyek szárazzá tételére, Vihar és időjárásálló **homlokzat festékek, zománcmáz, klozetek, fürdőszobák, konyhák falainak vízmentes bevonására.** Gyorsan száradó kemény és puha padló festékek mindféle színben.

Teljesített építkezésekről, végzett munkálatokról bizonyítványok és elismerő okiratok.

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
Debrecen, Kölcsey-utca 18.

Jobb és megbízhatóbb

MAGVAKAT

olcsóbban senki sem ad mint

= **FÁBIÁN BÉLA** =

magkereskedése BUDAPEST, Üllői-ut 11. sz.
Kálvin-tér mellett. Tessék árjegyzéket kérni!

Király balzsam

Köszvény és
csuz ellen.

☞ ☞ Legujabb gyógyszer. ☞ ☞

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgöresnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvénynél csuznál** továbbá meghüleséknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanítására. 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást, csak a **Hajdusági pedrót !!**
hires

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes

bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos.
Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany-egyszarvú“ gyógyszer-tára a hol minden bel- és külföldi gyógyszer-különlegességek eredeti árakban beszerehztök.

== Magyarország legnagyobb ==
ó r á s é s é k s z e r üzlete.

Löfkovits Arthur

órá s, é k s z e r é s, vé s n ö k

== DEBRECEN, Főpiac. ==

Ev. ref. egyházi
szertartási cikkek
legnagyobb raktára.

Kivánatra választékot is küldünk.

Nagy képes árjegyzék ingyen
és bérmentve.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogástalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

**Anyakönyveket, tartós jó kötésben.
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.**

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására **tablákat**, melyek a szöszéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

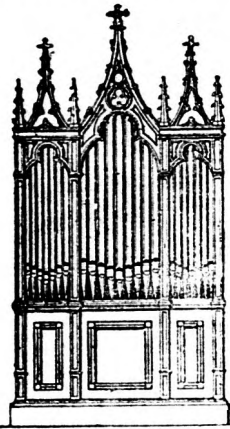
Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — ár-számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerinti stylusban, levéltári írománytartó fedeleket.*

Országgh Sándor

orgona- és hangszergyáros
cs. és kir. udvari szállító

RÁKOS-PALOTA, Budapest mellett.

Az 1886. évi kiállításon „nagy diszoklevéllel” és Ferencz József lovag „renddel” kitüntetve, az 1904. évi veszprémi kiállításon aranyéremmel kitüntetve

azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Készít kellemes és tömör hangú, legjobb és legújabb rendszerű orgonákat. Elvállal javításokat és átalakításokat. Kisebb orgonák készletben vannak. Szolid munka és jutányos árak. Az orgonák jóságát mi sem bizonyítja inkább mint az, hogy a gyár alapítása óta 400-nál több új orgona lett megrendelve és készítve.

Árjegyzék és részletes tervezet kívánatra
díjmentesen küldetik.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

A tiszántuli ref. egyházkerület lelkész és tanító urai előtt nem ismeretlen a

„NEUMANN M.”

cs. és kir. udvari szállító-cég.

Hiszen évek hosszú sora óta, a mióta ez a cég a közönség osztatlan bizalmát bírja, nincs eset rá, hogy e nagy egyházkerület lelkészei, tanítói Debrecenben járva, ne tekintsék meg azt a kitünő hírnévnek örvendő nagy áruházat.

A kitünő minőségű férfi-, fiu- és gyermek-ruhákkal felszerelt áruház kielégíti a legkényesebb igényeket is. Ezt bizonyítják az összes vásárlók, de különösen azok a szülők, kik gyermekeik ruhaszükségletét itt szerzik be.

A nagytiszteletű lelkész és tanító urak Debrecenbe jöve, ne mulasszák el ezt a látványosság számba menő hatalmas áruházat

megtekinteni. Igaz élvezettel fogja látni mindenki ezt a nagy üzletet, mely a szolid-ságnak olesóságnak mintaképe.

Nincs itt holt saison soha. Élénk az üzlet az év minden szakában, mert a vevők óriási tömege helyből úgy mint vidékről a *Neumann M.* céget keresi fel.

A cég főtörekvése az üzlet jó hírnevét minden időben és körülmények főzött fentartani, de arra nem is volt eset, hogy *Neumann M.* áruháza ellen panasz emeltetett volna.

Olcsóság, tartósság és csinosság tekintetében a Neumann cég áruai versenyen felül állanak.

A tiszántuli egyházkerület lelkész és tanító urai pedig különösen bizalommal fordulhatnak az üzlet vezetőjéhez, mert hiszen mint törzs vevőközönség különös figyelemben részesülnek minden alkalommal.

Ezután figyelmökbe ajánljuk ezt a régi kitünő hírnevű céget.

NEUMANN M cs. és kir. udv. szállító Debrecen. főtér, a postával szemben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-ben.